

Det här verket är upphovrättskyddat enligt *Lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*. Det har digitaliserats med stöd av Kap. 1, 16 § första stycket p 1, för forskningsändamål, och får inte spridas vidare till allmänheten utan upphovsrättsinnehavarens medgivande.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work is protected by Swedish Copyright Law (*Lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*). It has been digitized with support of Kap. 1, 16 § första stycket p 1, for scientific purpose, and may no be disseminated to the public without consent of the copyright holder.

All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

modern
fabri-
kvali-
svara.

i vitt
ngods från
köpings
slinsfabrik.

/ahlberg.

morgonbris

Nummer 2

Pris 35 öre

DA FRU BLOMQVIST LÄSER MORGONBRIS

får hon ut så märkvärdigt mycket ur den", omtalade ordföranden i Angbyklubben vid valet av ny kommissionär. — Ja — säger fru Greta Blomqvist, när Morgonbris representant uppsöker henne för att höra närmare om hennes studium av tidningen — när jag läser Morgonbris då har jag verkliga högtidsstunder. Jag beklagar att jag inte är någon talare, ty när det är fråga om Morgonbris skulle jag vilja vara värtalig. Jag började inte tyvärr att läsa den förr än för två år sedan, så det är mycket jag gått förlustig om. Ditintills hade jag visserligen sökt följa med dagens allmänna problem och arbetarrörelsen — min man har alltid varit intresserad i den — men det var först sedan jag börjat läsa Morgonbris, som mitt hjärta blev varmt och jag verkligen började förstå vad det här gällde. Min tjugutvåriga dotter förhöll sig också till en början mycket reserverad mot tidningen. Den var inte för henne. Men nu låter det helt annat. "Har mamma fått Morgonbris?" frågar hon ivrigt. För mig har tidningen betytt så mycket bl. a. därför att Morgonbris visar vad en arbetarhustru är värd, vad hon uträttar och vilka stora möjligheter hon har att göra betydande insatser.

Detsamma iramhåller Ingrid Friberg-Carlsson, medlem av Eskilstuna kvinno-klubb, i följande artikel i tidningen Folket:

Tidningen Morgonbris har mer än någon annan tidning tagit till sin uppgift att vidga synfältet för kvinnorna. Synd bara att inte alla kvinnor kommit underfund med det. De tidningar och tidskrifter, som i allmänhet vända sig till kvinnlig läsekrets, öppna minsann inga vida perspektiv för kvinnotankarna och -strävandena. Sin egen längtan efter förståelse — utveckling och sin egen slumrande kraft till att verka för sundare, bättre och andligare livsform bör hon dränka i följetongens djup. Det egna hemmets brist på komfort, den egna klädedräktens torftighet, mannens dåliga arbetsförhållanden och barnens snäva tillgång på sol, ljus, luft, kunskap och utbildning, allt detta, som borde verka som en ständigt hetsande sporre på arbetarhustrun, strykes ut ur medvetandet, då allt intresse fångas av detaljerade skildringar om hur hertigparet det och det har det i helg och söcken etc.

Morgonbris är av helt annan art. Den vänder sig med högaktning till kvinnorna. Morgonbris tror på kvinnorna, tror att kvinnan kan, om hon vill, om hon får. Kvinnan ställes av den direkt inför problemen, hemmets — samhällets — hela världens problem. I Morgonbris finns inget pjoller och kras, inget "larv", Morgonbris talar till fullvuxna, tänkande och myndiga människor. Den, som blir bemött med högaktning, lär sig snart att sätta värde på sig själv på ett helt annat sätt än den som alltid mötes av överlägsenhet och förakt och blir tilltalad endast i "idioti" och struntsaker. Att sätta värde på sig själv är vad arbetarhemmens kvinnor behöva lära sig. Morgonbris hör till den läsning, som väcker det sociala samvetet och håller det vaket, som ger impulser till samhällsnyttig verksamhet, som ger självförtroende och självaktning. — Arbetarkvinnor! — LÄS MORGONBRIS!

morgonbris

FEBRUARINUMMER

INNEHÅLLER:

Har ni något nytt att bjuda? — Husmödrarna bli inter- vjuade och intervjuade	1
Morgonbris varukatalog.	
Rickard Lindström — Bran- tings anda lever förvisso ..	5
Sonja Branting — En stor man som fader	6
Partiprogrammet och levande livet	9
Karin Boye — Det som kallas religion	9
Al Vanner — Kalven vinner sympatier	10
Ragnar Casparsson — Från en liten sekt till en folk- rörelse	11
Hos "generalstaben"	16
Hulda Flood — Riksdags- kvinnorna ha inte legat på latsidan. Erinringar inför två jubileer	18
Sigrid Gillner — Det gäller att få med hela folket	21
Med Morgonbris till Genève och alperna	23
Anna och Adrian Petersson — Ge de unga föräldrarna en trygg existens	25
Morgonbris följetong — Syst- rarna Wicksell	26

N:r 2 + Årgång 31

morgonbris

utkommer den 1:sta i varje månad.

TIDNING FOR

Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund.

REDAKTÖR o. ANSVARIG UTGIVARE: Kaj Andersson
EKONOMICHEF: Greta Agerby

REDAKTION och EXPEDITION

Västmannagat. 2 n. b., STOCKHOLM

Tel. 118882, 118886. + POSTGIRO N:r 50196.

PRENUMERATIONSPRIS: Helt år kr. 4:—; lösnummer
35 öre. Prenumeration kan även ske på posten.

ANNONSPRIS:

Före och i text 60 öre per mm.

Efter text 50 " " "

Sista sidan (offsettryck): 1/1 sida kr. 550:—.

Innersida kr. 475:—, 1/2 sida kr. 250:—, 1/4 sida kr. 125:—

HAR NI NÅGOT NYTT?

HUSMÖDRARNA INTERVJUA OCH BLI INTERVJUADE

FRU SÖRENSEN I ARBETE. Här har konsumenten tillfälle att tala direkt med fabrikanter.

När fabrikena tömmer ut sitt ymnighetshorn av varor över marknaden, hamnar en del på hälleberget som död sådd, medan en del slår rot och ger upphov till ny efterfrågan. Eller en del kanske slår rot, men tynar efter någon tid av och blir borta. Var ligger orsaken till att en vara går och inte en annan, att ett märke håller sig uppe och snart dominerar alla andra? Var ligger orsaken? Hos varan själv, i en otillräcklig eller felaktig reklam, hos mellanhänderna, hos detaljisten eller var? Hittills har produktionen ganska mycket svävat i okunnighet om dessa faktorer? Man har saknat ett medium, som kunde fungera som en direkt rapportör mellan producent och konsument. Men nu synes denna felande länk ha blivit funnen och de båda parterna kunna komma direkt till tals med varandra. Förbindelsen är de s. k. marknadsundersökningarna, som allt flera av de större företagen nu låter göra. Man släpper inte längre ut en vara vind för våg utan att veta mer om den än att den endera går eller inte går. Man skickar ut en kunskapare, som tar reda på dess vidare öden, hur den blir mottagen, vad man har att anmärka på den, hur detaljisten tar sig an den o. s. v. Idén till dessa marknadsundersökningar kommer från Amerika och den förmedlades till Sverige

av professor G. Törnqvist vid Handelshögskolan. För ett par år sedan for han över till Amerika och studerade saken och när han kom tillbaka höll han några särskilt på producenthåll mycket uppmärksammade föredrag i ämnet. Följden blev att flera företag satte i gång sådana undersökningar av sina varors läge på marknaden. Det går i regel så till att firman vänder sig till den annonsbyrå, som har hand om deras reklam och uppdrar åt dem att verkställa utredningen. Ett frågeformulär sätts upp, upptagande allt vad producenten önskar veta, och med detta formulär i handen sändes en kunskapare ut, som går ur hem i hem och gör direkta förfrågningar hos konsumenterna inom en viss rayon. För att få en närmare inblick i dessa undersökningars syftemål och medel har vi vänt oss till en av de personer, som var bland de första att göra sådana undersökningar i Sverige, fru Sörensen.

— Ja, säger fru Sörensen, detta slag av arbete är ingen sinekur. Man måste vara utrustad med ormens list, duvans mildhet och ett oändligt tålmod. Man måste ha något av dörrknackarens sega uthållighet och mod. Det ligger ju förresten en viss likhet i de båda yrkenas teknik. Det gäller att se till att den villigt öppnade dörren inte alltför hastigt

slås igen utan att man hunnit framställa sitt ärende. Men har man väl hunnit över detta svåra före i portgången, brukar resten vara ganska lätt.

— Vilka slags varor har fru Sörensens undersökningar omfattat?

— Skokrämm, socker, kakao, filtar och ännu några andra, men vilka märken av dessa varor det gäller, vet den som gör undersökningen ingenting om. Skulle t. ex. en kakaofirma vilja veta sitt märkes läge på marknaden i förhållande till andra kakaomärken, framgår ju detta av undersökningens resultat ändå. Man frågar t. ex.: "Vilken kakasort använder Ni i ert hushåll?" Svar: "Stjärnan, Kronan eller vilken sort det nu är." "Varför?" Och då kan man få en mängd varierande svar. Det vanligaste svaret är nog: "De säger i affären att den skall vara så bra" eller "den annonserar de ju så mycket om". En del kan inte ge något skäl alls. De köper en viss sort av gammal vana. Högst sällan svarar någon: "Jo, jag använder det här märket, därför att jag prövat så många och funnit detta vara bäst." Men det händer ju också att många använder sig av detta tillfälle att få "sjunga ut" om någon viss vara och man antecknar sig noga kritiken till minnes, vilken sedan föres in i rapporten. Att "sjunga ut" till detaljisten är som att tala till hälleberget, ty han bryr sig inte om att föra kritiken vidare, men här har ju konsumenten ett tillfälle att tala direkt i fabrikantens öra, vilket ju måste vara fördelaktigt för båda parter.

— I vilken omfattning har dessa undersökningar gjorts?

Uppdelas konsumenterna i vissa inkomstklasser eller efter vilken plan utförs de?

— De största undersökningarna jag hittills gjort har omfattat 8 à 900 hem. Uppdelningen i olika klasser sker samtidigt som ett hem besöks. Man kan ju genast bedöma standarden. Gör man t. ex. en specialundersökning som gäller Djurholm, tillhör ju nästan varje hem samma kategori.

— Ställer man sig i allmänhet förstående till Ert arbete i de hem Ni besöker?

— I det stora hela, kan jag nog säga att jag blir förvånande väl mottagen. Jag beräknar att av 35 besökta hem, blir jag mottagen i ungefär 20. När jag väl hunnit framställa mitt ärende och vederbörande förstått att det inte gäller försäljning av något slag, ställer man sig vanligen tillmötesgående. Mest avvisande är man nog i den högst bemedlade klassen, där blir man ofta besvärad och frågar misstroget vad det hela tjänar till. Sedan är det mer som en nåd man ger de begärda upplysningarna. Men det finns ju undantag. I ett elegant hem — det gällde en undersökning av filtar — blev jag t. ex. av herrn i huset införd i salongen och bjöds på vin, under det han beskäftigt kom in med en hel trave eleganta filtar, som han staplade upp på golvet. Tyvärr visade det sig vid närmare undersökning att inte en enda filt var av svenskt fabrikat. Det största intresset och beredvilligheten att ge upplysningar har jag mött inom arbetarklassen. Där lyser man upp och frågar intresserat "har Ni något nytt?" Man är så villig att lära. Ibland händer det att hufvudern själv är hemma, när jag kommer, och han vill då gärna visa att han är herre i sitt hus, skjuter undan hustrun och övertar själv samtalen, räknar filtarna eller vad det nu gäller och verkar mycket vederhäftig.

— Som ett slutomdöme skulle vi vilja veta vilket värde Ni anser dessa undersökningar ha? För vem är det mest till fördel, producenten eller konsumenten?

— Som det nu är ligger fördelen kanske mest hos producenten, som därigenom får lära sig sina misstag i produktionen, distributionen eller reklamen, eller var nu felet kan ligga. Men om konsumenterna verkligen förstode vilken makt över produktionen de skulle kunna få genom dessa undersökningar, skulle de omfatta dem med ännu större intresse. Om den som utför dessa undersökningar själv har ögonen öppna för konsumenternas väl, borde han kunna väcka detta intresse i varje hem han besöker. Som det nu är, är konsumenten en alltför viljelös lekboll i detaljistens händer. Som ett slutomdöme skulle jag vilja säga att detta slag av marknadsundersökningar i hög grad skulle kunna bli både producent- och konsumentuppfostrande. Men allt hänger på att de många hemmen vaknar upp och inser vilken makt de skulle kunna bli inom produktionen.

Dessa synpunkter är mycket värdefulla för Morgonbris att ta del av. Vi står ju själva just i begrepp att utföra en jätteundersökning av den svenska arbetarklassens behov. Här gäller det ju ej endast några hundratal hem eller någon viss rayon, utan vår undersökning gäller icke mindre än 15.000 svenska arbetarhem i all delar av landet. Vi är glada att kunna meddela att vi förvärvat fru Sörensens som medhjälpare i denna behovsundersökning och vi vill ännu en gång på det varmaste uppmana varje läsare av Morgonbris, som fått vårt frågeformulär, att noggrant studera det, besvara de uppställda frågorna och fortast möjligt sända in det till redaktionen.

"Allt hänger på att hemmen vaknar upp och inser vilken makt de skulle kunna bli inom produktionen."

MATTIS HÖRLÉN med en Gotlandspläd framställd av ullen från utgångsfår på Gotland och ansedd vara i sitt slag något av det yppersta i världen. Den finnes i olika storlekar och prislägen från kr. 32—46.

MATTIS HÖRLÉN VISAR KAMRATERNA VÄGEN

En som kan sägas i alldeles särskild hög grad ha berett marken för den propaganda Morgonbris varukatalog avser är fru Mattis Hörlén, den synnerligen aktiva styrelseledamoten i Högalids socialdemokratiska kvinnoklubb. Som ledande kraft inom Stockholms läns hemslöjd har hennes stora patos varit att försöka ge de små hemmen på land och i stad en vackrare och trivsammare inredning och få dem att förstå vad kvalitet i bohag och textilier betyder. Gång efter annan har hon sökt att stimulera kvinnoklubbarna att ägna intresse åt dessa strävanden. Därför säger hon sig hälsa Morgonbris varukatalog med stora förväntningar likasom tanken att arbetarhushöjderna i större utsträckning skola ansluta sig till Svenska slöjdföreningen.

— Jag har — omtalar hon under ett samtal med Morgonbris representant — i många, många år önskat att kvinnoklubbarna skulle komma i kontakt med ursprunget till de nya formerna, som ju fixerats hos slöjdföreningen. Och jag blev redan tidigt kommissionär för Form just därför att jag såg hos mina unga hembiträden ett levande intresse för heminredningsproblemen samtidigt med en oerhörd brist i kunskaperna om råvarufremställningen, om stil och kvalitet. Det föranledde mig också att tala med dåvarande undervisningsrådet Berg, som stimulerade mig att söka Gregor Paulssons hjälp, vilket i sin tur resulterade i den första

skolserien modellteckningar till möbler och husgeråd. En ny sådan serie har nyligen utkommit och bl. a. gått till folkhögskolorna åtföljd av ett litet föredrag. Nu gäller det att även i fortsättningsskolan få upp kapitlet ett hems skapande och vi måste lära svenska folket förstå kvalitetsvarans betydelse.

På senare år har Mattis Hörléns intresse framför allt varit inriktat på att få fram ett bättre material för hemslöjden både i fråga om lin och ull. Med en energi av det slag som brukar nå sitt mål arbetar hon för att få utgångsfår på öarna i skärgården, som både har eljest outnyttjade beten och naturliga stängselförhållanden. När det går bra med utgångsfår på Åland skall det väl gå lika bra på svenska sidan, menar fru Hörlén, som tycker att Hösterman inte bara ska odla sin teg, fiska strömming och hyra ut till sommargäster utan även bli fårfarmare i större och mindre stil. Det tjänar han pengar på och hemslöjden får ett ännu bättre och framförallt svenskt material till kostymtyger och annat. Handspinning är också en sak som fru Hörlén tror på både som bästa behandlingssätt för ullen och därför att det är sådan ro och vila vid själva arbetet.

Om de svenska hushöjderna kunde lära sig — fortsätter fru Hörlén — att förstå vilket helt annat värde det ligger i en vacker vävnad — ett stycke svensk damast t. ex. — än

dessa broderade kuddar och dukar, då vore mycket vunnet. Man blir het vid blotta tanken på att det finns kvinnor som slösar bort hundratals dyrbara timmar på att sy hjortar och hästhuvuden i korsstyggn på kuddar och bonader, som slå rekord i smaklöshet. Bara garnet i skarpa anilinfärger är ju rena styggelsen för den, som vet vilken ståtlig kvalitetsprestation den svenska hemslöjden gjort på garnets område. Om husmödrarna ville ta sitt husmodersvärv på verkligt allvar så skulle de snart upptäcka att detta ej behöver vara liktydigt med enahanda diskande och matlagning utan tvärtom ger möjligheter till ett utomordentligt intressant nyskapande.

DOKTOR STAVENOW: SVENSKA SLÖJDFÖRENINGEN HÄLSAR MED GLÄDJE MORGONBRIS VARUKATALOG

Med anledning av en del kvinnoklubbars planerade anslutning till Svenska Slöjdföreningen redogör dess nya verkställande direktör dr Ake Stavenow här för denna organisations verksamhet.

Svenska Slöjdföreningens främsta syfte uttryckes i koncentrerad form i stadgarna, där det säges, att Föreningen med tillgodogörande av konstnärliga krafter skall verka för den svenska slöjdens, hantverkets och industriens förädling samt i övrigt arbeta för den allmänna smakens höjande. Att placera framstående svenska konstnärer i industriens tjänst har också varit en av de viktigaste arbetsuppgifterna under det sista avsnittet av föreningens historia, vilket inleddes under världskriget. Svenska Slöjdföreningen är en gammal ärevärdig institution, som i år fyller nittio år, men då det gäller att på några rader antyda karaktären av dess verksamhet blir den naturliga gränsen bakåt i tiden världskriget, liksom för övrigt fallet är vid skildringen av de flesta andliga rörelser i nutiden. Inte för att kriget självt hade någon avgörande betydelse för Svenska Slöjdföreningen eller för utformningen av den svenska konstindustrien, men det är dock vid denna tidpunkt som den mänskliga mentaliteten var föremål för genomgripande förändring liksom också den sociala bakgrunden för nutidens ideella arbete på detta område. Före kriget var produktionen huvudsakligen baserad på att tillfredsställa det individuella behovet av prydnadssaker av lyxkaraktär. Efter kriget har konstindustrien blivit ett verksamt medel i arbetet för att höja även de mindre bemedlades bostadsstandard och producenternas intresse har därför i hög grad koncentrerats på framställningen av en såväl tekniskt som estetiskt fullgod bruksvara. Det ligger i sakens natur att denna vara skulle framställas till ett pris, som gjorde den tillgänglig för den stora publiken. Dessa strävanden kommo tydligast till uttryck på den stora Stockholmsutställningen 1930, som huvudsakligen propagerade för den moderna bostaden och dess inventarier. Standardiseringen av den konstindustriella kvalitetsvaran har naturligtvis lett till en begränsning av antalet framställda typer, vilka tillverkas på rationellast möj-

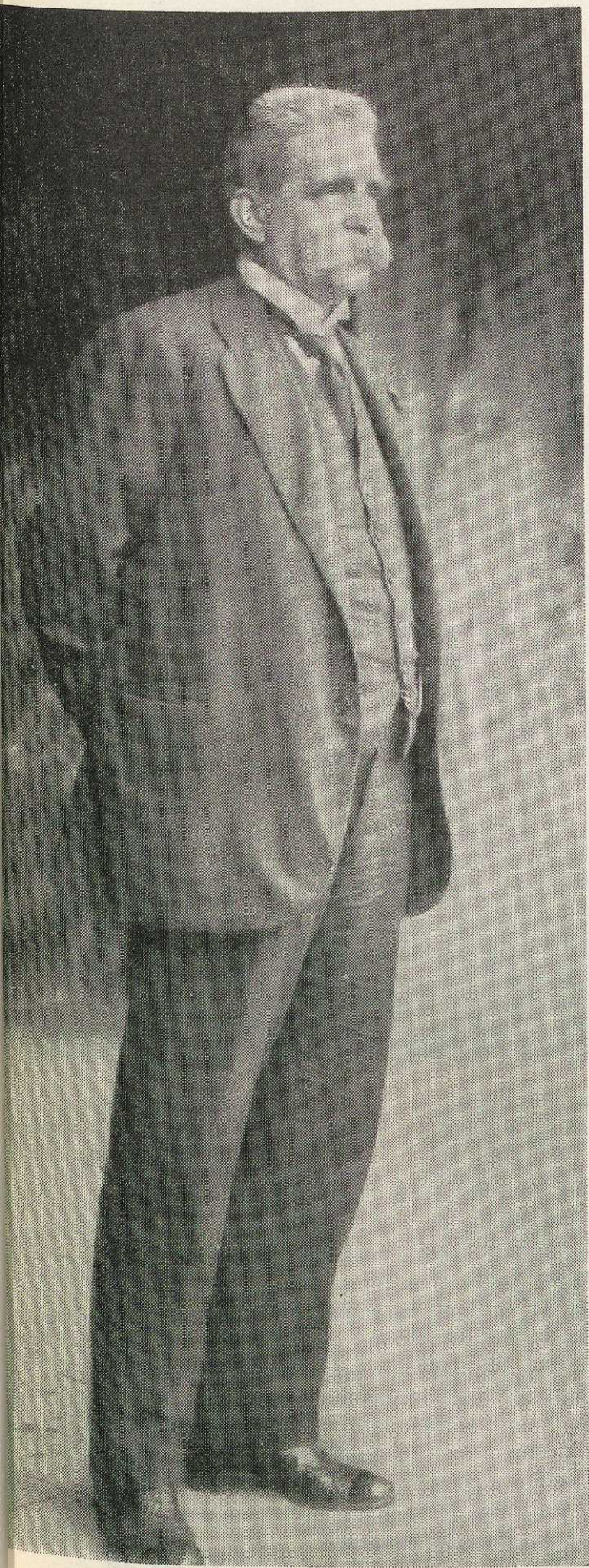
liga sätt och vanligen i serier av olika storlekar. Men det industriella framställningssättet, alltså en reproducering i stor mängd av en väl genomarbetad originalmodell, har också i de flesta fall medfört, förutom ett billigare pris, en teknisk och konstnärlig fulländning av den färdiga varan, som inom hantverket i regel endast karaktäriserar lyxföremålen. Allmänhetens aktning för industrivaran har också stigit betydligt på senare år och det börjar alltmera stå klart för den stora publiken att även standardvaran, förutom ett lägre pris, kan ha estetiska fördelar framför den mera individuellt betonade hantverksprodukten.

Delvis tack vare Svenska Slöjdföreningens arbete har den svenska allmänheten nu verkligen möjligheter att lägga sig till med båda vackra och billiga inventarier för bostaden. Vårt glas, vår keramik, våra textilier och möbler ha gjort en väldig succés både inom och utom landet, och från alla håll vitsordas den höga konstnärliga och tekniska kvaliteten i hela vår bohagsindustri. Svenska Slöjdföreningen kan lugnt taga åt sig en stor del av äran av denna uppblomstring, och den kan alltså anses väl hava uppfyllt det primära kravet i stadgarna. Men det gäller icke bara att se till att det finns vackra och billiga saker, det gäller också att propagera hos den stora allmänheten att förvärva dessa föremål, att alltså skapa en stor marknad och allmän förståelse. Detta stimulerar tillverkarna till förnyade ansträngningar, och framförallt gör det många tusentals svenska hem vackrare och ändamålsenligare.

Svenska Slöjdföreningen hälsar med glädje Morgonbris' initiativ att genom sin varukatalog propagera för de goda sakerna. Helt säkert kommer den att bli ett verksamt medel i vår kamp mot allt det fula, tarvliga och ofta dyra gods, som samvetslösa och profithungriga tillverkare och importörer trots all upplysning låter översvämma marknaden.

Vårt förnämsta språkrör har varit och är alltjämt våra utställningar och vår tidskrift FORM. Vi förbereda nu propagandautställningar, som skola cirkulera i större industristäder. Vår tidskrift skall som hittills utkomma med tio rikt illustrerade häften om året, som gratis utdelas bland våra medlemmar. Läsarna av FORM ha möjlighet att följa de nyheter som framkomma inom bohagsindustrien. Moderna bostadsfrågor, heminredningar och de nya idéer, som på dessa områden framkomma, bli föremål för behandling av våra främsta fackmän och författare. I en aktuell notisavdelning hålles läsekretsen underrättad om vad som kommer att hända på vårt arbetsfält. Utom denna tidskrift förberedes utgivandet av andra publikationer, sannolikt också ett lotteri bland medlemmarna med vinster bestående av alster av svenskt konsthantverk och konstindustri.

Medlemsavgiften är endast Kr. 10:— per år, och alla för vår sak intresserade äro välkomna som medlemmar, blott de anmäla sig på vår expedition, postadress Stockholm 7. Det är min varma förhoppning att Svenska Slöjdföreningen så småningom skall utveckla sig till en folkrörelse, ty blott genom ett stort medlemsantal ges oss slagkraft i vår kamp mot det onda, för det goda. I våra strävanden, som kortast kunna formuleras så — det bästa möjliga till de flesta möjliga — hoppas vi på stöd från den mäktiga faktor i svenskt samhällsliv som heter de svenska arbetarehemmen.

Tio år ha förflutit sedan Hjalmar Brantings död. Inför minnesdagen har Rickard Lindström gjort följande uttalande för Morgonbris.

HJALMAR BRANTINGS ANDA LEVER FÖRVISSO

inom svensk arbetarrörelse. De män, som fostrades i hans skola äro rörelsens ledare. Den tro på demokratin, som besjälade den store hädangängnes liv och gärning, finns obruten kvar i vår rörelse i dag. Den kärlek till fredens och den internationella gemenskapens sak, som präglade Hjalmar Brantings verk, är alltjämt en ledstjärna för svensk socialdemokrati. På samarbetets grund genom fredliga reformer vill vår rörelse i dag, liksom förr under Hjalmar Brantings ledning, göra sin insats för samhällets omdaning. Socialismen var för Hjalmar Branting folkgemenskap, kulturell lyftning och mellanfolklig förbrödring. Svensk socialdemokrati håller fast vid dessa lösenord. Därför har den stått stark i tidens stormar. Om Hjalmar Brantings anda alltjämt får behärska Sveriges arbetarrörelse, skall den växa i styrka och betydelse. Jag är övertygad, att den gamla hövdingens manande och bjudande bild lever i de svenska arbetarnas hjärtan. Detta är en borgen för den demokratiska socialismens segerrika framtid i vårt land. RICKARD LINDSTRÖM

Från bekymren med statsskeppet sökte sig Hjalmar Branting ofta bort till fjärdarnas blåa vatten.

Foto Karin Lindberg.

EN STOR MAN SOM FADER SONJA BRANTING BERÄTTAR

Historien är full av stora namn. Stora statsmän, stora folkledare, stora banbrytare. Men verket, bedriften ha kommit att bli så dominerande, att människan där bakom blivit skymd. Det finns storhet, som endast är en form av självhävdelse. En människa kan vara stor i ett avseende, men har blivit det på bekostnad av övriga sidor i hennes väsen, som framstår små och futtiga vid jämförelse. Som när ett träd i stället för att utvecklas harmoniskt låter livskraften gå ut i en enda gren på bekostnad av trädet i övrigt. Det blir utan tvivel en ståtlig gren, men ej ett vackert träd. Vi vet hur mycket stora ord, som ljudit från talarstolar världen runt, hur många vackra ideal som hållits upp. Men samma människa som är bärare av de stora orden, som talar sig varm om idealen och väcker entusiasm med sin hänförelse, kan krympa ihop till en självisk, tyrannisk och liten individ när hon kommit innanför det egna hemmets

dörrar. Man undrar ibland om det inte är denna inkongruens mellan människa och verk, som gör att världen inte ser ut att gå framåt, att krig, hat och själviskhet dominerar, trots all glänsande yttre utveckling. De fall där ett stort verk sammanfaller med en stor människa tyckas så ytterst få. Dock är det antagligen mer vad en människa är och ej så mycket hennes yttre gärning hur stor den än må vara som varaktigt kan förändra världen.

Hjalmar Branting var en stor man, känd som statsman, pionjär och folkledare över hela världen. För att få en glimt av människan bakom verket har vi vänt oss till en av dem, som stod honom allra närmast, hans dotter Sonja.

— Hur Hjalmar Branting var som far?

Sonja Branting-Westerståhl ser på den frågande och det kommer något så varmt, lysande och innerligt i blicken att man tycker sig ha fått svar nog.

— Jag kan endast säga att han som far var lika enastående som han var som människa i sitt offentliga liv. Det är ju ofta så att många som stora ansedda män ej alltid håller måttet på nära håll, men det gjorde han — fullständigt. Att ha fått växa upp i hans närhet kan närmast liknas vid att ha

växt upp i skyddet av ett antikt tempel — förstår Ni mig. Känslan av hans naturs harmoni är för mig förhärskande, ädelmodet, godheten, klokheten, de stora linjernas rymd och lugn.

— Kändes aldrig hans storhet tyngande och dominerande i hemmet?

— Nej, aldrig ett ögonblick. Fastän han var så allmänt erkänd, så kunnig och intelligent, fanns det ingenting doerande i hans sätt, ingenting av viktighet i later eller yttrandet. Därtill hade han för stor aktning för varje människa. Tvärtom kände man sig ovanligt fri och naturlig i hans närvaro. Och hur dumma eller barnsliga våra frågor än kunde vara eller hur små förutsättningar även många av hans medarbetare hade att förstå honom, så hade han aldrig en billigt kritisk eller överlägsen inställning till någon vem det vara må.

— Hade han några särskilda principer i uppfostran?

— Det vet jag inte, i varje fall lyste aldrig något av system eller princip igenom i hans förhållande till oss barn. Han var alltid naturlig, öm och vänlig mot oss. Kanske hade han ej så stor förståelse eller intresse för småbarn och så länge vi var helt små sysselsatte han sig inte så mycket med oss, men så snart vi blivit större, var det hans största nöje att ha hela familjen samlad omkring sig. Varje minut han kunde spara från sitt arbete ville han vara tillsammans med oss. Jag kan inte säga hur ofta det hände, sedan jag blivit vuxen och tjänstgjorde vid Rättshjälpsanstalten, att han ringde till mig och frågade: "Kan vi ej vara tillsammans i kväll?" Vi bodde tillsammans även de första åren sedan jag gift mig, ända till 1917 då min pojke föddes.

Som ett exempel på hur öm och omtänksam han alltid var mot oss barn, kan jag nämna, att han aldrig så länge han levde, inte ens sedan han blivit stats- och utrikesminister och hans arbetsbörda var oerhörd, försummade att möta mig vid stationen, när jag kommit från en resa. Och när han själv varit ute och rest, hade han alltid presenter med sig hem till oss alla, först och främst till sin dyrkade "Anna", (min mor). Han gjorde sig otrolig möda att finna

just det han trodde vi helst ville ha. En gång när han på väg från Genève passerade Köpenhamn, väntade man oroligt på honom ombord på färjan. Så i sista minuten kom han och bar då försiktigt ett stort underligt paket i famnen. "Ja", urskuldade han sig, "Anna sade en gång att hon så gärna ville ha en kaktussamling, och den var så svår att få tag i." Nu finns ju sådana små kaktuskollektioner i var-enda blomsteraffär, men på den tiden var de ganska sällsynta.

Man kunde fråga honom om allt och allt visste han, men dock var han ytterligt anspråkslös. Han ville jag skulle gå i franska skolan, som han tyckte mycket om och intresserade sig för. Den var då inrymd i Drottninggatan 108. Där gick jag till och med femte klassen och trivdes utmärkt. Att vara socialistbarn på den tiden hade dock sina sidor och man blev prickad på alla möjliga sätt. Mina äldre syskon, som gick i andra skolor, fick nog känna av det mer än jag. Ty i Franska Skolan blev jag oändligt väl bemött. Föreståndarinnan, fröken Jenny Müller, som var katolik och nunna, var en mycket bildad, vidsynt och tolerant dam. Hon förstod och beundrade min far och om jag var dum, lat eller ouppmärksam, kunde hon säga: "Man måste verkligen kunna begära mera av dig Sonja, som har en sådan far." När min bror Georg och jag gick på gatan, hände det ofta att jämnåriga ropade "socialistbusar" efter oss. Men Georg var inte den som tålde några förolämpningar och i närmaste portgång var slagsmålet snart i full gång med mig som åskådare, ängslig hur det skulle utlöpa. Detta upprepades så ofta, att Georg till slut blev en stark och tränad slagskämpe.

— Med den oerhörda arbetsbörda Er far hade, måste dock de stunder han kunde ägna familjen ha varit ganska sällsynta?

— Nej, vi såg nog ganska mycket av honom de tider då han ej var utomlands. Vi åt alltid middag tillsammans och hur länge han än dröjde, väntade vi alltid på honom. Och nog fick vi vänta! Någon vidare punktlighet vad måltidstimmarna beträffar rådde knappast i vårt hem. För det mesta

Med dottern Sonja Branting-Westerståhl ombord var kryssningen med motorjakten en mycket uppskattad rekreation.
Foto Karin Lindberg.

arbetade min far nätterna igenom. Han ville gärna ha dörarna öppna mellan sitt arbetsrum och våningen, medan han arbetade, så att han kunde höra våra röster. Och för att visa att han var med oss, gjorde han då och då ett skämtsamt inpass. Så kunde det hända att vi mitt under en ivrig diskussion om vad vi skulle ha på oss vid något visst tillfälle hörde han röst från skrivbordet i rummet bredvid: "Jag tycker du skall ta den gröna! eller något annat vänligt förlöjligande uttryck. Innan vi skildes åt för natten, brukade vi äta en lätt kvällsvard tillsammans. Men ibland, om pappa höll på med något särskilt viktigt, ville vi inte störa honom, utan försökte äta så obemärkt som möjligt för att sedan smyga oss till sängs. Men det lyckades sällan och från hans arbetsrum kom ett besviket: "Äter ni redan, och jag som trodde vi skulle få vara tillsammans!" Den stackars springpojken från Social-Demokraten fick minsann öva sig i tålmod. Ofta satt han timme ut och timme in och väntade och klockan blev både tolv och ett på natten innan han fick rusa iväg med sina manuskript. När pappa äntligen gick till sängs, kanske vid fyratiden på morgonen, så läste han. Travar av tidningar väntade ständigt på att bli genomgångna. Men han kunde konsten att läsa snabbt och han behövde nästan bara kasta en blick på en artikel för att veta vad den innehöll.

— Vilken skönlitteratur läste han helst?

— Anatole France, August Strindberg, men också andra stora författare. Han läste gärna franska. Ibland läste han franska böcker högt för min mor och översatte dem direkt till svenska. Detta gjorde han så flytande, att ingen skulle kunnat tro annat än att boken var tryckt på svenska. På senare år hade han dock sällan tid läsa någon skönlitteratur.

— Satte icke de stora politiska striderna också sina spår i hemlivet?

— Min far drog aldrig sina bekymmer, svårigheter och motgångar med över hemmets tröskel. Hur stora de politiska motgångarna än var, hur smäddad och smutskastad han än blev, vad man än beskyllde honom för, hur många vänner som än svek honom, beklagade han sig aldrig, blev aldrig bitter eller hård. Hur höga än vågorna gick omkring honom i hans offentliga liv, kom aldrig hematmosfären i dallring. Följden var att vi barn, och särskilt jag som var yngst, svävade i fullständig okunnighet om vilka svårigheter och bekymmer han kunde ha och trodde att alla beundrade och tyckte om honom som vi. Senare kunde ju allt detta inte döljas för oss. Vi började ju själva läsa tidningarna och följa med dagens händelser. Min far var känslig för smutskastning och för rena perfiditeter, men öppna och klara hugg lämnade honom oberörd.

— Kunde ni som barn uppskatta er fars storhet?

— Ja, men knappast så att vi medvetet reflekterade över den. För ett barn blir ju den miljö i vilket det växer upp något naturligt och självfallet och på samma sätt accepterar det sina närmaste.

Men vi blev på andra mindre angenäma sätt påminta om vår särställning som barn till en bemärkt man. Jag pinades nämligen oerhört av den uppmärksamhet vi blev föremål för överallt ute. Folk vände sig om på gatorna och stirrade, när vi var ute med pappa och mamma och likadant var det på teatrar och restauranger. Ett barn vill ju vara som andra barn och avskyr att på något sätt bryta av mot det vanliga eller bli utpekad. Jag har aldrig kunnat bli fri från en viss skygghet sedan den tiden, som gör att jag ännu idag skyr

offentlighet. Kanske var det också all denna ovälkomna uppmärksamhet som gjorde att min far tyckte så mycket om att vara utomlands. Men på senare år blev han ju känd även där och kunde t. ex. icke gå en gata fram i Paris utan att man ideligen lyfte på hatten för honom.

Ett utmärkande drag för min far var också hans stora hjälpsamhet. Men han var otroligt godtrogen, jag vet inte vem han inte skulle ha hjälpt! Han fick dagligen massor av brev, som väddjade till hans goda hjärta. Ibland bad man honom om rent orimliga saker, det kunde gälla tusentals kronor, utan egentlig motivering.

Jag brukade hjälpa honom sköta denna korrespondens och gjorde vad jag kunde för att gallra. Men hans stående svar på alla mina invändningar var: "Ja, men något kunde vi väl alltid skicka." Även från utlandet skrev man till honom och bad om hjälp. Så minns jag hur en skollärare från en liten by vid Marne i Frankrike skrev ett långt brev till honom och talade om att hans hus brunnit upp under kriget och därmed också en frimärkssamling, som han satte stort värde på. Nu undrade han om inte Monsieur kunde sända honom lite frimärken som grundplåt till en ny samling. Men det tyckte jag gick för långt och sade ifrån: "Ska nu pappa behöva samla frimärken åt folk också, det är då väl mycket begärt." Men svaret blev det vanliga: "Några frimärken kanske vi ändå kunde sända." Men hur det var, så gjorde jag ingenting åt det. Min far for till Genève. När han kom tillbaka låg skollärens brev fortfarande på hans bord och han frågade mig: "Skickade du några frimärken?" Nej, det hade jag inte gjort. Senare på dagen slog samvetet mig och jag gick ned till Lichtensteins frimärksaffär på Drottninggatan. Men då hade min far redan varit där och köpt en liten bunt frimärken, som han tyckte sett särskilt fina ut. Denna episod har jag visserligen redan omtalat för Zeth Höglund, som återgivet den i sin Brantingbok. Men jag upprepar den igen för att den är så särskilt typisk.

En annan episod, tagen ur mängden liknande, var en man ifrån Polen, som skrev och beklagade sig över att en samling Carl Larssons-reproduktioner, som han fått ihop, gått förlorade under kriget. Pappa blev tilltalad på något sätt av att en människa i innersta Polen samlade svensk konst och jag fick skaffa en stor vacker bok med Carl Larssonmålningar — jag känner ingen annan som har den.

Han gjorde sig också en otrolig möda att försöka skaffa folk platser. Bekymrade mammor skrev och bad honom hjälpa deras söner till någon anställning och han kunde då be mig ringa till den eller den generaldirektören för att fråga om han hade något åt dem. De trodde antagligen att dessa ynglingar var pappas speciella protegéer, som han omhuldade, men han hade i själva verket aldrig sett dem.

Vi frågar fru Branting-Westerståhl, hur hon tror, att fadern skulle ha tagit socialdemokratiens nederlag i Tyskland? Han hade ju så många av sina bästa vänner bland de tyska socialdemokraterna?

— Min far var nog djupt besviken på dem redan under kriget, säger fru Westerståhl. Men han var mycket trofast mot sina vänner och kritiserade ogärna. Men vi kunde ändå förstå vad han kände.

På Sonja Branting-Westerståhls skrivbord står förutom ett par porträtt av fadern även ett av sonen Jörgen, nu nitton-årig student i Uppsala. På vår fråga om hans inställning till morfadern och hans gärning svarar hon:

— Min far dog ju när Jörgen bara var nio år gammal,

CARNUSOL rengör och polerar möbler m. m.
utan att lämna fett efter sig.

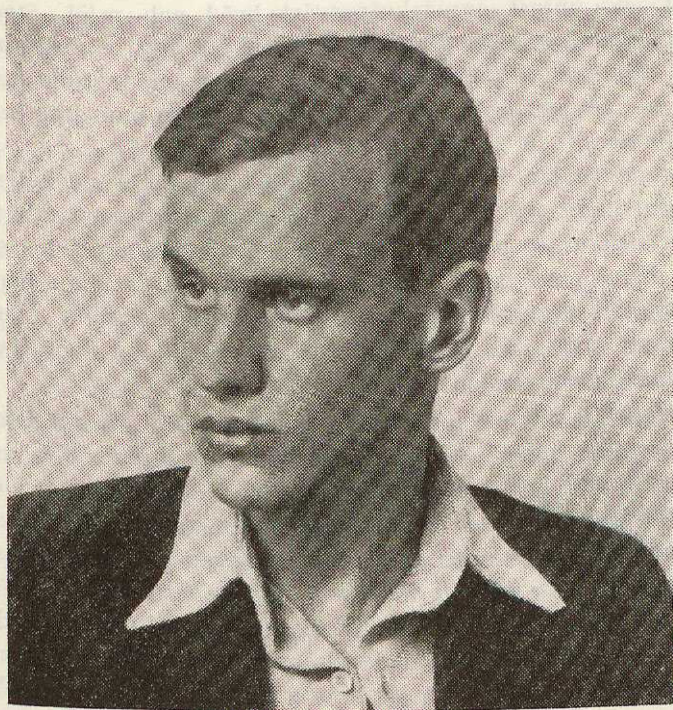
Absolut oskadligt för ytan. Pris pr flaska Kr. 1:25
Säljes i alla Färg- och Kemikalieaffärer.
Fabrikanter: **WINGÅRDS, MALMÖ**

så jag tror knappast han kan grunda sin uppfattning om hans gärning på några personliga intryck. Men visst älskade han honom. På somrarna då vi bodde tillsammans med mina föräldrar, minns jag hur Jörgen, när han var så där en fyra år, brukade springa in till morfar om morgnarna och sätta sig på hans säng. De två resonerade då om alla möjliga djupsinniga saker, mest kanske om astronomi, som ju var ett av min fars stora intressen. Jörgen var en förfärligt allvarlig ung man redan på den tiden och när man ville berätta sagor eller tala med honom om saker, som man trodde skulle intressera en fyraåring, så hände det att han svarade: "Nej, jag vill tala om allvarliga saker, om själen och om döden."

— Er son har ju nyligen varit i Ryssland för att studera förhållandena därute. Vilket intryck hade han därifrån?

— Han blev gripen av hänförelsen och arbetslusten hos ungdomen och imponerad av mycket av vad som redan uppnått och han trivdes bra därute. Min son är mycket radikal, tillägger fru Westerståhl, och han är ordförande i Clartégruppen i Uppsala. Vi betraktar Jörgen Westerståhls porträtt, och vi tycka oss spåra en likhet...

Den som tecknat upp dessa minnen har endast sett Hjalmar Branting en enda gång. Det måste ha varit sista året han levde. Det var en mörk mulen vinterkväll. Stora snöflingor hade börjat dala ned. På Norrbro mötte jag en högest, något böjd gestalt. I skenet från en gatlykta såg jag att det var Hjalmar Branting och stannade ovillkorligen, vände mig om och följde honom med blicken, tills han försvann i mörkret nedåt Strömgatan. Han såg trött ut och, tänkte jag, ensam. För mig var han då endast den store, internationellt ryktbare statsmannen. Men medan hans dotter på sitt enkla, gripande och innerliga sätt berättat om honom tränges bilden av den store statsmannen undan av en annan, ännu mycket större: av mannen vars hjärta icke fick någon ro, förrän han skickat frimärkena till den fattiga skolläraren vid Marne.

Hjalmar Brantings dotterson Jörgen Westerståhl.

PARTIPROGRAMMET OCH LEVANDE LIVET

FÖRSTA PUNKTEN: (Forts. från n:r 1)

YTTRANDE- och TRYCKFRIHET (Se artikel i n:r 1)

RELIGIONSFRIHET — FÖRENINGSRÄTT — FÖRSAMLINGSFRIHET

(Läs artiklarna om partiet och L. O., som följa härefter)

RELIGIONSFRIHET

FÖRFATTARINNAN KARIN BOYE:

Det som kallas religion är tiotusen olika saker eller snarare lika många som det finns religiösa människor.

Karin Boye har i sin sista roman "Kris", som väckt mycken uppmärksamhet, behandlat en ung flickas religiösa kris under seminarieåren: hon är känslig, starkt idealistisk och tynges av ständiga skuldkänslor men arbetar sig så småningom ut ur sin övermäktigt fordrande religion till att söka sitt eget väsens väg. Det som hon har kvar är en trosbekännelse utan kontur och vetande men med "en stolt förälskelse bortom allt förnuft till livets eviga sega vilja att leva".

— Vad anser ni om religionens betydelse för den enskilda människan? frågar vi med anledning därav fru Boye.

— Jag tror inte på något enhetligt som heter religion, svarar fru Boye, utan det som kallas religion är tiotusen olika saker, eller snarare lika många som det finns religiösa människor. Den ena människan lägger in ett begrepp bakom ordet Gud, den andra ett annat. Och för samma människa kan samma ord i ena ögonblicket vara en bindande och i det andra en befriande makt.

— Ja, ni talar ju om de fromma ordens betydelse i dialogen mellan patern och munken. Om jag inte minns fel, säger ni på ett ställe något om att det blotta ordet förblir en gåta, till vilken endast den har nyckeln, som i liv och anda har mött vad ordet kännetecknar.

— Just det, säger fru Boye ivrigt. Det är en tanke som för övrigt tycks ligga i tiden. Jag har nämligen mött den i en bok av den indiske läraren Krishnamurti, Trons fångar, vilken jag läste sedan min egen bok utkommit. Där säger han: "Varje lärare som beskriver sanningen eller Gud, förnekar dem efter min mening. Ty det oändliga kan icke mätas med ord. Ordens illusion kan ej fasthålla det, ordens brygga ej leda dig dit. Endast när du som individ börjar fatta orsaken till den väldiga konflikt du befinner dig i, och därmed också det falska i denna konflikt, kan du finna sanningen.

(Förlattarinnan Karin Boye recenserar i ett kommande nummer av Morgonbris Krishnamurtis bok Trons fångar.)

KALVEN VINNER SYMPATIER MEN LAMMET FALLER I KURS

År 1934 upplevde en rätt säregen boksuccé. Det var ju nämligen inte någon roman och inte något vetenskapligt arbete, varken i populär eller annan form, som gick segrande ur striden utan Postsparbankens budgetbok. Det är väl nästan bara Tidens kalender, som slog den, men den räknas ju knappast numera, ty det är så vanligt, att den når upp till bort mot 100.000 exemplar. Men Postsparbankens budgetbok gjorde sin debut.

Då så många skaffat sig den är det också troligt, att dessa kunna finna det både lustigt och intressant att se till vilket resultat andra komma. Än så länge ha vi emellertid inga rapporter, eftersom så kort tid förflutit, men de komma så småningom. Det kan emellertid vara skäl att påminna om att ett enskilt resultat eller två inte får läggas till grund för ett allmängiltigt omdöme eller att någon, som finner sina egna siffror dåligt stämma med "modellens" därför skall tro vare sig denna eller sig själv vara ett undantag från regeln. Konsumtionen och utgifterna äro nämligen inte likartade över hela vårt land ens inom samma inkomstgrupp. På ett håll förtär man mera grönsaker och mindre kött och på ett annat tvärtom. Det beror på födsel och ohejdad vana och det beror på olika möjligheter att få tag i samma slags varor samt deras olika pris i olika delar av landet. Ur prissynpunkt synes annars en viss stabilitet ha inträtt, om man håller sig till den allmänna prisnivån. Socialstyrelsens levnadskostnadsindex har i snart ett år stått i 155 och var dessförinnan i 153. Ett annat index angivande detaljpriserna för livsmedel, bränsle och lyse steg under förra året från 122 till 126, vilket ju också är tämligen lite. Slutligen står riksbankens konsumtionsprisindex i precis sam-

ma siffra som i september 1931. Den genomsnittliga detaljprisnivån ligger dock allttjämt enligt detta index ett par procent under det årets nivå, ifall man frånräknar sådana prisstegringar, som föranletts av höjda konsumtionsskatter, särskilt för sprit- och maldrycker. Man torde därför med rätt kunna säga, att någon förändring av den allmänna detaljprisnivån under de sista åren icke ägt rum, åtminstone i sådan utsträckning, att det mera märkbart påverkar levnadskostnaderna.

Detta hindrar naturligtvis inte att enskilda varor kunna ha ändrat sitt pris många gånger och både i ena eller andra riktningen. Nämda index äro genomsnittstal och bakom dem kunna dölja sig många och t. o. m. betydande förändringar i fråga om enskilda varor. Och så kan konsumtionen i det hela taget ha fått en annan inriktning. Människan i gemen ändrar väl i regel icke tvärt sina vanor, om ingen starkt verkande anledning föreligger, men så småningom händer det dock att en förändring kan spåras och t. o. m. bli ganska påtaglig. Därom vittnar den levnadskostnadsundersökning, som företogs år 1933 och för vilken de första preliminära siffrorna föreligga. Givetvis kan en jämförelse med resultaten, som nåddes för tio år sedan och för tjugo år sedan, lätt påverkas av urvalet av familjer, som fört hushållsbok, men i en del fall är ändringen så stor och anmärkningsvärd, att den får sägas ha högst reellt underlag. När i ett normalhushåll förbrukningen av färskt kalvkött mer än fördubblas på 20 år, så har tydligen mer än både en och två familjer ökat förbrukningen. Och om konsumtionen av får- och lammkött går ned med 50 % betyder det säkert, att folk i allmänhet inte längre köper den varan i samma omfattning. Om det sedan är så, att fåraveln gått ned på grund av minskad efterfrågan på kött eller om förbrukningen är mindre på grund av minskat utbud är en annan historia. Får hållas ju inte bara för köttets skull utan för ullens och blir försäljningen av ull mindre lönande, minskar man sin fårahjord, och därmed minskas kötttillgången.

Poster som sjunkit i betydelse äro t. ex. skummad mjölk, bara 26 liter 1933 mot 213 år 1914, gryn, ärter och bönor samt icke minst anmärkningsvärt bröd och mjöl. Stegningen faller på animaliska livsmedel, kött, ägg, ost, oskummad mjölk, samt på färska bär och grönsaker, fast det inte kommer till synes i undersökningen, eftersom man inte har jämförelsesiffror från tidigare år.

Om man sedan konstaterar, att de undersökta hushållen druckit mera sprit och vin, fast av den sista sorten ytterst föga allttjämt, men däremot mindre öl och pilsnerdricka, så bör man också göra den reservationen, att det kan bero helt enkelt därpå, att urvalet av familjer är ett annat. Även om man sovrar bort nykteristerna, blir resultatet dock det samma till sin tendens.

Om folk på olika orter skola kunna jämföra sina utgifter med andras, måste de ju emellertid också kunna göra utgifter, d. v. s. ha inkomster. Allt är inte i det fallet, som det borde vara, men man kan åtminstone konstatera, att arbetslösheten nu är mindre än de senaste åren och att arbetsfred råder efter så gott som hela linjen.

Ja, i nästa nummer hoppas vi kunna komma "from sounds to things", att få tala om de konkreta räkningsposterna och se hur man förhållit sig efter julens mera feta mat. Ty även den skillnaden finns säkerligen, att olika årstider föranleda olika konsumtion.

AI VANNER

FACKFÖRENINGENS

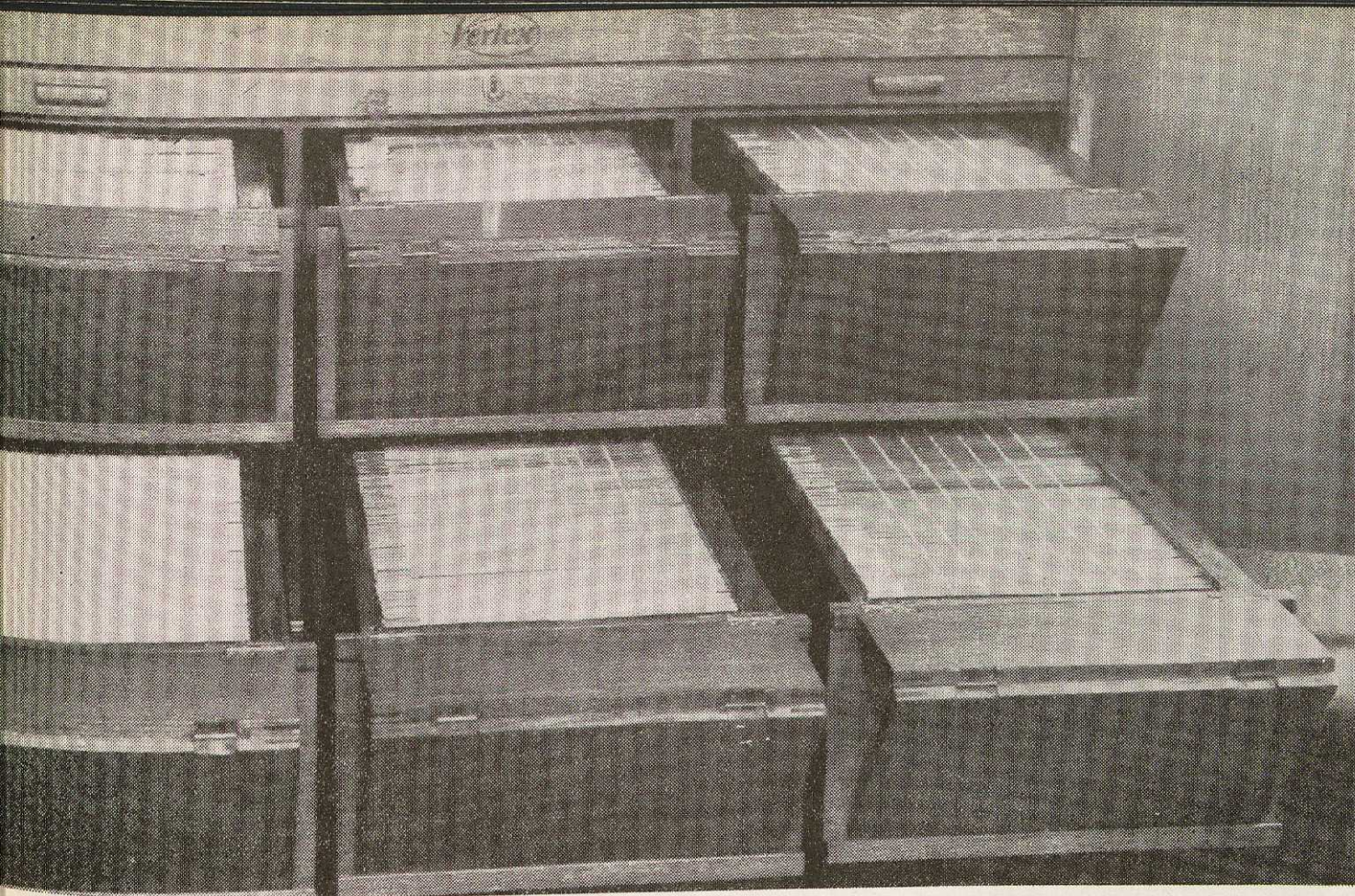
RÖRELSSEN

REDAKTÖR:
SIGFRID HANSSON

Kostar pr år kronor 6: 15,
pr halvår . . . kronor 3: 15.

Prenumeration kan verkställas genom postverket eller direkt hos utgivaren
LANDSSEKRETARIATET
Barnhusgat. 18, Stockholm

DEN SVENSKA LANDSORGANISATIONENS VECKOTIDSKRIFT

MEDLEMSKARTOTEKET på Svenska tobaksarbetarförbundet.

FRÅN EN RINGA SEKT TILL EN FOLKRÖRELSE

RAGNAR CASPARSSON SKILDRAR
HUR LANDSORGANISATIONEN ARBETAR

Landsorganisationen i Sverige är en av vårt lands största sammanslutningar på frivillighetens grund. Vid det senaste årsskiftet uppgick nämligen Landsorganisationens medlemsantal till omkring 640.000, av vilka närmare 94.000 voro kvinnor. I den borgerliga pressen skall man genast genmäla, att det är klen beställt med frivilligheten. I den allt aggressivare propagandan mot fackföreningsrörelsen gör man vad som är möjligt för att bibringa allmänheten den föreställningen, att fackföreningsrörelsen vunnit sina framgångar icke på frivillighetens och den fria samverkans grund utan genom tvång och hot om repressalier. Tvångsorganiserade arbetare äro enligt denna version icke annat än marionetter i händerna på samvetslösa och maktthungriga ledare, som med demoniskt behag förödmjuka och terrorisera andra samhällsmedborgare.

I en del av högerpressen överflöda spalterna av berättelser om fackföreningsövergrepp och brutala ingripanden i fridsamma och oförvitliga människors rätt att njuta sina medborgerliga friheter. Bakom dessa upprörande handlingar skymtar alltid Landsorganisationen — en mystisk och imponerande makt, som icke ens stannar i vördnad inför statens auktoritet. Enligt en mycket populär terminologi i högerpressens ledarspalter är det nämligen Landsorganisationen, som inspirerar och dikterar regeringens åtgöranden

i frågor av vital betydelse för samhällslivet. Landsorganisationen är egentligen den institution, som bestämmer icke blott över inrikespolitiken utan jämväl i utrikespolitiska frågor. På annat sätt kan man nämligen icke förstå det oerhörda tilltaget, att Landsorganisationen i överensstämmelse med ett beslut vid Fackföreningsinternationalens kongress uppmanade sina medlemmar att avstå från bruket av tyska varor, där likvärdiga svenska med fördel kunde komma till användning. Landsorganisationen hade genom sitt bojkottupprop föregripit handläggningen av frågan om ett nytt handelsavtal med Tyskland. Landsorganisationen är således en stat i staten — ett öppet hot icke blott mot freden på arbetsmarknaden utan även mot vårt goda förhållande till främmande makter. Att fackliga och politiska organisationer även i andra länder samtidigt uppmanade till bojkott mot nazi-Tyskland saknar naturligtvis betydelse för högerens opinionsbildning mot den svenska fackföreningsrörelsen!

Landsorganisationen är icke mera sympatisk, om man betraktar den ur sillénkommunistisk synpunkt. Den kommunistiska verksamheten är icke dikterad i första hand av omsorgen om fackföreningsrörelsens intressen. Enligt den kommunistiska internationalens för de anslutna sektionerna förpliktande statuter måste kommunisterna i alla länder begagna varje organisation som en propagandatribun för kommunismen. Det gäller att vinna massorna för kommunismens politiska mål. Den reformistiska fackföreningsrörelsen i Västeuropa anses som det farligaste hindret för kommunismens utbredning. Det gäller därför att erövra fackföreningarna, att förvandla dem till instrument för kommunistisk propaganda.

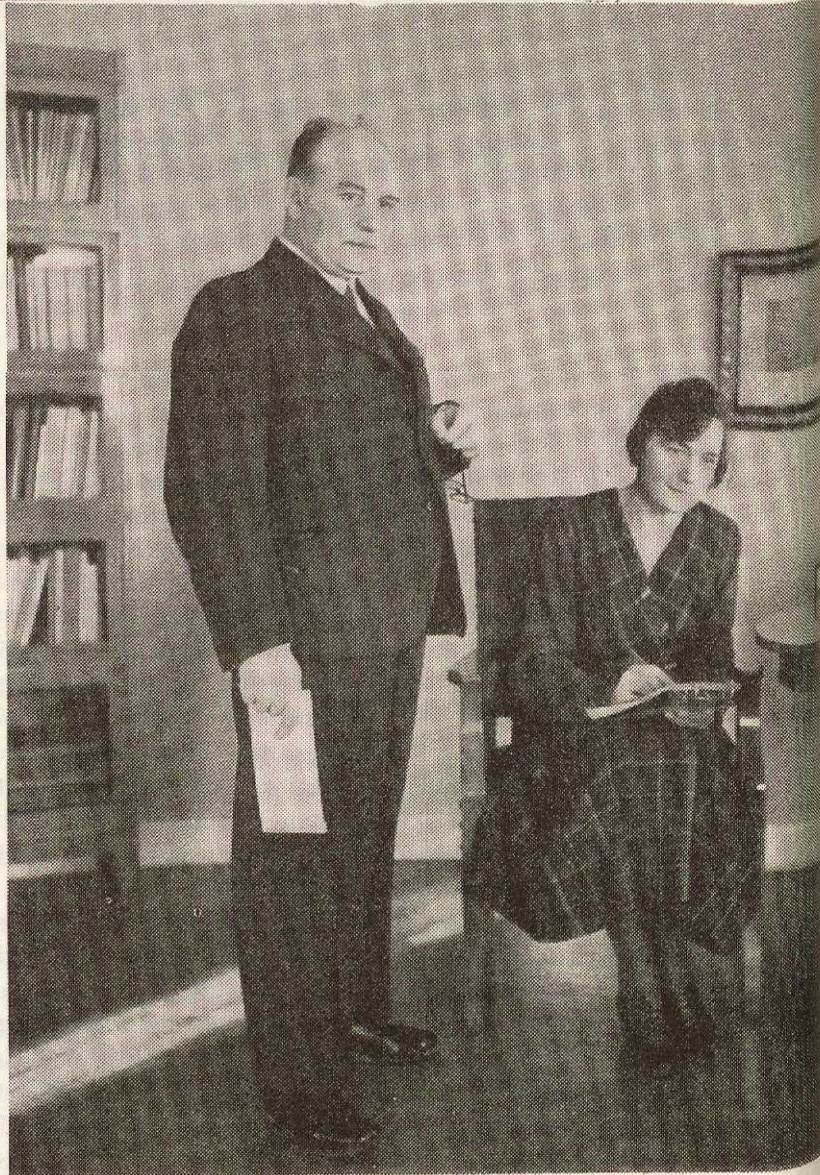
"Fackförbundsbyråkratin" måste bekämpas, eftersom den står i vägen för kommunisternas planer på hegemoni över

FRÖKEN SIGNE BERGSTRÖM, som sedan 25 år tillbaka är L. O:s allt i allo, närmast dess kassörska.
PER BERGMAN, Landsorganisationens sekreterare.

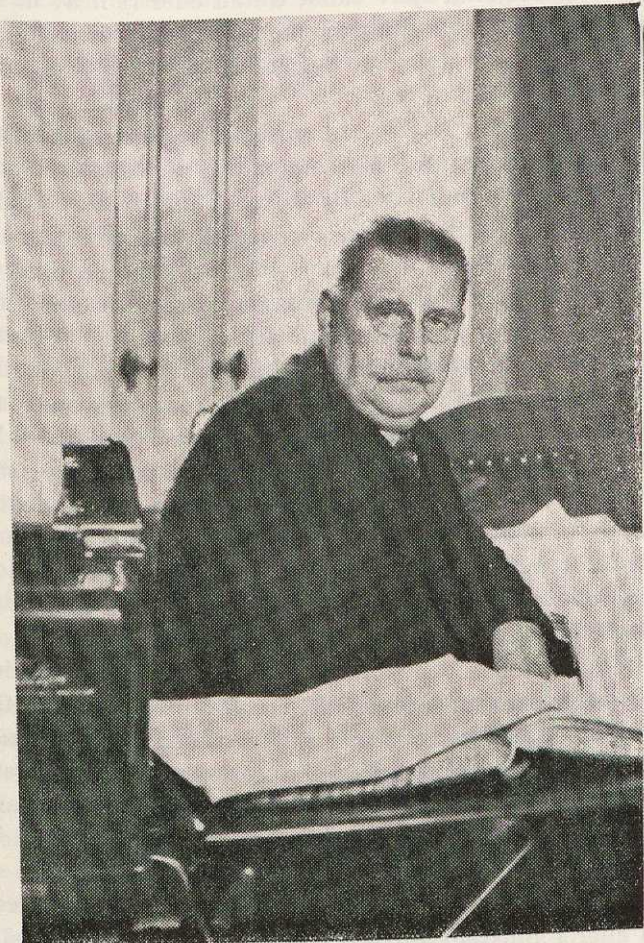
fackföreningarna. Varje strejk måste således "förvandlas till en arena för kampen om inflytande", därvid kommunisterna måste avslöja ledningens förräderi mot arbetarna. Den svenska Landsorganisationens ledning är enligt den kommunistiska propagandan alltid beredd att gå arbetsköparnas ärenden, att utlämna arbetarna på nåd och onåd. Ehuru avlönad av arbetarna står ledningen alltid i förbindelse med arbetsgivarfronten och informerar dess generaler om arbetarnas stämningar och förhållanden. Arbetarna ges tillfälle att rösta om aktuella stridsfrågor, men "byråkratin" förfalskar röstresultatet, där detta kan anses vara till fördel för arbetsköparnas och byråkratins gemensamma intressen! Det finns därför icke en mera föraktlig kategori av människor än den reformistiska fackföreningsrörelsens "reaktionära ledarkader". Landsorganisationen är ingalunda ett instrument för klasskamp; den är en institution för "klassarbete" och lakejtjänst åt den döende kapitalismen. Vi ha naturligtvis icke uttömmande behandlat det svenska folkets reaktioner inför fackföreningsrörelsen och Landsorganisationen genom att anföra ytterlighetspartiernas kategoriska domslut. I vida befolkningslager betraktas Landsorganisationen som en generalstab, som kommenderar sina trupper och är van att städse finna sina order åttlydda.

SIGFRID HANSSON, redaktör för Fackföreningsrörelsen och studierektor för Landsorganisationens skola på Brunnsvik, dikterar för sin sekreterare **FRÖKEN BERGSTEDT**.

LANDSORGANISATIONENS ORDFÖRANDE
och representant i Internationella arbetsbyrån
i Genève. EDVARD JOHANSSON

LANDSORGANISATIONENS KASSÖR
JOHAN OLOF JOHANSSON
— även populär författare och föredragshållare.

Ibland beklagar man sig över ledningens oerhörda makt; däremellan undrar man varför ledningen icke begagnar sitt stora inflytande för att vägleda motspänstiga fribrytarskorpor. Nyss frågade man i den borgerliga pressen, varför Landsorganisationens ledning icke ville ingripa i konflikten vid Strebelverken. När det genmälades att Landsorganisationen icke hade med konflikten att göra, därför att de strejkande icke tillhörde något till Landsorganisationen anslutet förbund, betecknades detta som de obotfärdigas förhinder.

I allmänhet har man — även på arbetarsidan — mycket vaga begrepp om Landsorganisationens ställning, men kanske framför allt om ledningens konstitutionella rättigheter. Landsorganisationen har icke grundats efter militärt föredöme. Det har icke varit fråga om att skapa en generalstab eller att ens grunda en offensivorganisation. Tanken på att upprätta en central organisation av samtliga fackförbund uppkom tack vare arbetsgivarnas upprepade kränkningar av föreningsrätten, som även på borgerligt håll betraktades som en urgammal svensk rätt. Arbetsgivarna försökte vid varje tillfälle i fackföreningsrörelsens barndom att lägga hinder i vägen för föreningsbildandet. Vräkningar, lockouter och trakasserier av alla slag nödvändiggjorde fackförbundens konsolidering i en central organisation, vars förmåga att lämna bistånd icke uttömdes lika lätt som ett mindre fackförbunds ekonomiska resurser. Landsorganisationen bildades i augusti månad 1898. Redan i stadgarna angavs den nya sammanslutningens karaktär av försvarsorganisation. Det förklarades nämligen, att Landsorganisationen skulle lämna de anslutna organisationerna ekonomiskt stöd, "då arbetsgivarna genom lockout sökte hindra organisationsarbetet eller arbetarnas försök att förbättra sina avlöningsförhållanden, ävensom vid alla tillfällen då föreningsrätten hotades och arbetarna utestängdes vid försök att bilda organisationer samt vid lönedesättningar." I denna väsentliga punkt ha stadgarna allt sedan dess bibehållit sitt ursprungliga innehåll. Landsorganisationen har visserligen senare tilldelats ytterligare några viktiga arbetsuppgifter. Det åligger således Landsorganisationen att "stödja arbetarnas bildningssträvanden och inom fackföreningsrörelsen sprida upplysning i socialekonomiska och därmed sammanhängande frågor; att genom upptagande av rapporter och meddelanden åstadkomma en så fullständig översikt som möjligt av den fackliga verksamheten inom landet; att uppehålla förbindelser med motsvarande organisationer i utlandet samt verka för ömsesidigt ekonomiskt understöd mellan dessa; samt att i enlighet med därför särskilt upprättade stadgar genom utlämnande av lån ekonomiskt stödja folketshus-företag i landet för anskaffande av lämpliga möteslokaler".

SOM MÅLSMAN FÖR DE FACKLIGT ORGANISERADE ARBETARNE

Landsorganisationen har således omfattande och betydelsefulla arbetsuppgifter. Likväl kommer icke hela verksamheten inom Landssekretariatet till synes i stadgarnas föreskrifter. Den svenska fackföreningsrörelsen har under några få decennier utvecklats från en ringa sekt till en folkrörelse av den största betydelse för gestaltningen av arbetsmarknadens förhållanden. Därav följer arbetsuppgifter, som icke alltid äro lätta att fylla. Efter det "demokratiska genombrottet" har det blivit praxis, att i näringslivet verksamma organisationer beredas tillfälle att yttra sig över utredningar och lagförslag, som remitteras av regeringen eller andra offentliga institutioner. Landsorganisationen betraktas som målsman för de fackligt organiserade arbetarna och anmodas därför att inkomma med yttranden i aktuella lagstiftningsfrågor. Landssekretariatet har sålunda å Landsorganisationens vägnar under år 1934 avgivit yttrande över såväl professor Bergendals som 13-mannakommissionens förslag till lagstiftning rörande tredje mans rätt. Det senare yttran-

det omfattade närmare 80 trycksidor och framställer en utomordentligt krävande arbetsuppgift. Det är nämligen icke lika lätt att skriva ett dylikt utlåtande som att animera stämningen vid ett möte genom att föredra en illa övertänkt protestresolution, vari "avslag yrkas på hela förslaget".

Till Landsorganisationen äro för närvarande 42 förbund anslutna. Arbetslösheten och den tekniska utvecklingen har skapat många problem, som skänka ledningen en ofta hård arbetsdag. Det förekommer icke sällan, att olika arbetslag tangera varandras arbetsområden och att tvist uppstår mellan olika förbund om arbetets art och karaktär. Vid sådana tillfällen måste Landssekretariatet uppträda som skiljedomare. Att de svenska arbetarna i fackföreningsrörelsen lärt sig disciplinens och självbehärskningens svåra konst visas bland annat därav, att det sällan eller aldrig förekommer att ett på detta sätt avkunnat domslut blir föremål för obstruktion. Funktionärerna äro ständigt upptagna med handläggningen av ärenden i organisationsfrågor — helt naturligt för övrigt, då Landsorganisationen för närvarande räknar närmare 6.000 anslutna fackföreningar.

I den kommunistiska pressen begagnar man sig med förkärlek av ordet "byråkrati", när det gäller att efter förtjänst karakterisera den över allt annat hatade ledningen. Byråkratin utmärker sig framför allt för formalism, noggrannhet och försiktighet. Byråkratin skyndar långsamt. Det är självklart, att byråkratin bör bekämpas, att livet icke skall snöras in i formalismens tvångströja. Ibland råkar man emellertid förblanda byråkrati med objektivitet. Det förekommer icke sällan, att organisationer eller enskilda anse sig orättfärdigt behandlade och därför hemställa hos Landssekretariatet eller någon dess funktionärer om åtgärder för omedelbar rättelse. En närmare undersökning, vid vilken båda parterna höras, visar mången gång att den temperamentsfulle anklagaren själv vållat trötan eller rent av missförstått situationen. Utredningen kan givetvis icke fullbordas på en dag eller två och betecknas därför gärna som "byråkrati".

Landsorganisationen är en sammanslutning på demokratins och självstyrelsens grund. Medlemmarnas skyldigheter och rättigheter äro noga angivna i stadgar och för alla förpliktande beslut — fastställda icke av en maktfullkomlig ledarkamarilla utan av organisationens högsta beslutande myndighet. Landsorganisationens kongress sammanträder vart femte år och består av 250 ombud för de anslutna förbunden. Mandaten fördelas mellan förbunden i proportion till antalet medlemmar. Från yrkesopponenternas sida har man visserligen förklarat, att demokratin är mera låtsad än verklig, eftersom representationen blivit begränsad till 250 personer. Argumentet förtjänar knappast beaktande. Riksdagen godkännes åtminstone utanför sillénkommunisternas krets som ett uttryck för demokratins vilja med avseende på den svenska folkrepresentationen. Riksdagen räknar 380 ledamöter och har att bestämma i alla nationens angelägenheter. Om samma aritmetik får tillämpas för Landsorganisationen, så måste man ju komma till resultatet att demokratin är väl tillgodosedd genom nu existerande representationsystem. Mellan kongresserna är representantskapet högsta myndighet. Representantskapet består av ombud för de anslutna förbunden och sammanträder minst en gång per år eller då frågor av vikt påkalla ett auktoritativt utlåtande. Med hänsyn till den vitt spridda missuppfattningen, att ledningen eller Landssekretariatet fullständigt självrådigt träf-

far sina avgöranden, bör det kanske erinras om att verksamheten i detalj regleras genom stadgarnas föreskrifter. Landssekreterariatet "skall vid utövandet av sin verksamhet alltid handla i överensstämmelse med dessa stadgar och av kongressen och representantskapet fattade beslut", heter det i § 12, mom. 1. Det är ju för övrigt på det sättet, att Landsorganisationen strängt taget endast är en återförsäkringscentral, genom vilken de anslutna förbunden tillförsäkra sig vidgat ekonomiskt stöd vid större konflikter. I sina egna angelägenheter åtnjuta förbunden obeskuren självbestämmanderätt.

Över 50 milj. i kassorna. Den svenska fackföreningsrörelsen har icke begränsat sin verksamhet till blockad- och bojkottaktioner, som numera undantagslöst synas animera skrivklådan hos insändarkorpserna i Nya Dagligt Allehanda. Fackförbundens ekonomiska tillgångar representera aktningfulla värden. Vid utgången av 1933 hade de till Landsorganisationen anslutna fackförbunden en sammanlagd förmögenhet på 50,3 miljoner kronor. Landsorganisationens tillgångar uppgingo samtidigt till 13,5 miljoner kronor. Genom fackföreningsrörelsens försorg ha understöd lämnats de arbetslösa i den största utsträckning. Under 10-årsperioden 1924—1933 ha förbunden tillsammans utgivit 41.138.718 kronor i arbetslöshetsunderstöd, varav Metallindustriarbetareförbundet ensamt bidragit med 8.536.710 kr. Som en jämförelse kan nämnas att Statens arbetslöshetskommission under samma tid i kontant understöd utbetalat 28.376.676 kronor. I sammanhanget kan för övrigt påpekas, att antalet genom konflikter förlorade arbetsdagar under 10-årsperioden uppgår till 20 miljoner, medan summan förlorade arbetsdagar på grund av arbetslöshet under samma tid uppgå till 127 miljoner.

127 milj. förlorade arbetsdagar.

Ur Landsorganisationens folkethus-lånefond ha 655 företag mottagit lån till ett sammanlagt belopp av 3.780.032 kronor. Folkbildningen har tillgodosetts dels genom direkta anslag till olika institutioner, dels genom stipendier och dels slutligen genom Landsorganisationens egen skola i Brunnsvik. Åt medlemsvärderna ägnas för övrigt stor uppmärksamhet, dels genom en välorganiserad och innehållsrik skriftserie, dels genom tidskriften Fackföreningsrörelsen och Landsorganisationens pressinformation, dels slutligen genom tre fast anställda ombudsmän, som så gott som året runt befinna sig på resande fot och förmedla fackföreningsrörelsens aktuella problem till massan av medlemmar i de olika fackföreningarna. Redan så tidigt som 1886 uttalade sig en arbetarekongress i Örebro för nödvändigheten av ett samarbete mellan arbetarorganisationerna i olika länder. Vid en internationell sammankomst av fackföreningsmän i Köpenhamn (i anslutning till socialistiska internationalens kongress 1901) framfördes för första gången tanken på att grunda en självständig international för de fackliga organisationerna. Tanken vann förstärkelse inom fackföreningsrörelsen i ett flertal länder, och vid den tyska landsorganisationens kongress i Stuttgart 1902 beslöt ett antal representanter för gästande landsorganisationer att bilda Fackföreningsinternationalen. I programförklaringen framhölls det särskilt, att internationalen skulle förmedla ekonomiskt stöd åt enskilda landsorganisationer, som råkade i trångmål på grund av konflikter med arbetsgivarna. Sverige blev det första land som behövde ta denna solidaritet i anspråk. Under storstrejken 1909 mottog den svenska fackföreningsrörelsen betydande understödsbelopp från broderorganisationerna i Internationalen.

Den svenska landsorganisationen räknas som en av Fackför-

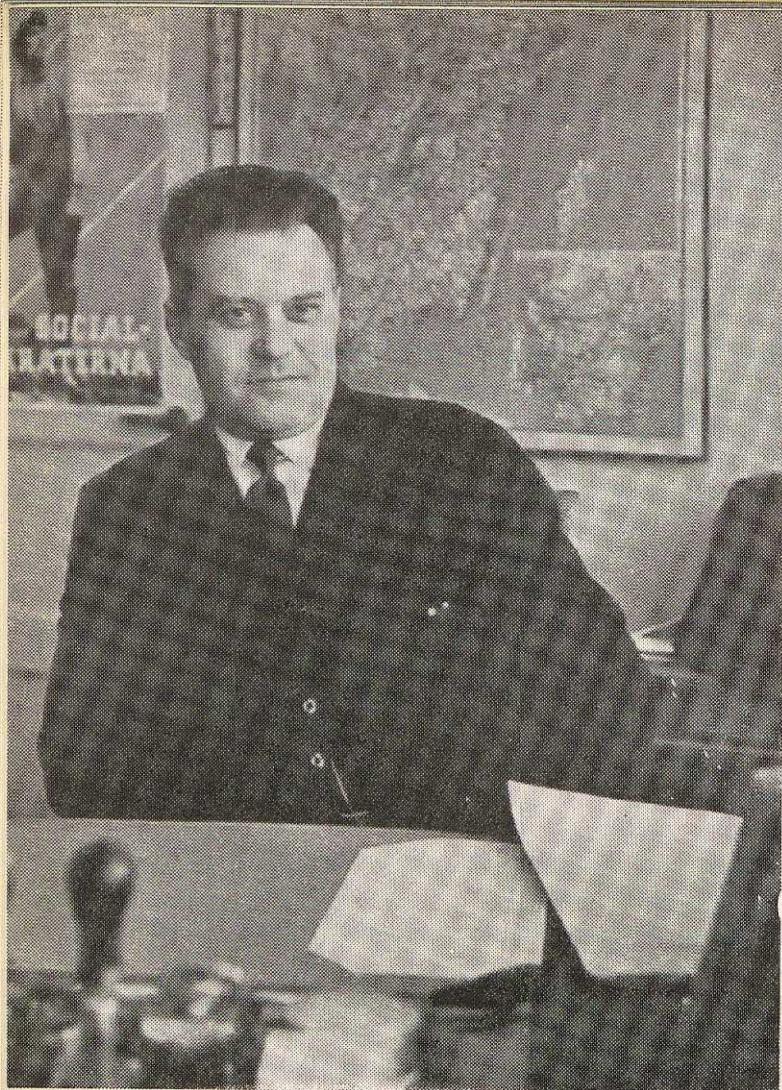
eningsinternationalens pålitligaste ekonomiska garantier. Den svenska landsorganisationen betalade regelbundet sina medlemsavgifter till Internationalen även under kriget, då verksamheten i stort sett låg nere och flertalet av de anslutna organisationerna föredrogo att avvakta resultatet av den stora nationella kraftmätningen på slagfältet.

Landsorganisationen har också tagit aktiv del i strävandet att genom internationella överenskommelser införa någorlunda likvärdiga arbetsvillkor och sociala förmåner i alla länder. I Versaillestraktatens artikel XIII fastställdes 1919 vissa principer med avseende å arbetarnas ställning i samhället. Under fyra år hade arbetarna offrat liv och blod i den gigantiska kampen. Missnöjet växte på alla håll och kanter och våldsamma revolutioner skakade världen. För att avledda massornas växande ovilja inför krigets exempellosa meningslöshet och det icke mindre utmanande eländet i krigets spår, bestämdes i fredstraktaten att man inom Nationernas förbund skulle upprätta en särskild organisation för handhavandet av arbetarfrågor, den s. k. Internationella arbetsorganisationen. Följande grundsatser skulle vägleda organisationen i dess strävan att införa social rättvisa och humana arbetsbetingelser. De "höga fördragsslutande parterna" ha ansett följande frågor vara av synnerlig och aktuell vikt:

1. Den ledande grundsatsen, att arbetet ej får betraktas såsom enbart en vara eller handelsartikel.
2. Rätten till sammanslutning för alla icke lagstridiga syften såväl för arbetsgivare som arbetstagare.
3. Betalandet till arbetarna en lön, varigenom de tillförsäkras en tillfredsställande levnadsstandard i enlighet med deras tids och deras lands uppfattning.
4. Uppställande av 8 timmars arbetsdag och 48 timmars arbetsvecka som mål överallt, där detta ännu ej blivit uppnått.
5. Genomförandet av en vilotid per vecka av minst 24 timmar, vilka om möjligt böra omfatta söndagen.
6. Avskaffande av barnarbete och skyldighet att så begränsa arbetet för minderåriga av båda könen att deras utbildning må kunna fullföljas och deras kroppsliga utveckling tryggas.
7. Principen om lika lön för arbete av samma värde utan hänsyn till kön.
8. De i varje land beträffande arbetsvillkoren utfärdade föreskrifterna skola tillförsäkra alla arbetare, som med laglig rätt vistas i landet, en med billighet överensstämmande behandling i ekonomiskt avseende.
9. Varje stat skall upprätta en tillsynsmyndighet, i vilken även kvinnor skola ingå, för att trygga tillämpningen av lagar och föreskrifter beträffande arbetarnas skydd.

Internationella arbetsbyrån — som inom Internationella arbetsorganisationen motsvarar Nationernas förbunds generalsekreterariat — har till uppgift att förbereda frågor, som skola föreläggas styrelsen och den årligen i Genève sammanträdande internationella arbetskonferensen. Det åligger vidare byrån att sörja för att de fattade besluten bringas i verkställighet. I styrelsen, som för närvarande räknar 32 ledamöter, varav 16 representera regeringarna och 16 arbetare- och arbetsgivare till lika antal, innehar den svenska landsorganisationens ordförande, hr Edvard Johanson en av de fasta platserna. Med hänsyn till att 62 stater äro anslutna och att endast 8 platser stå till arbetarnas förfogande måste det anses som bevis för den svenska fackföreningsrörelsens stora uppskattning att Sverige beretts plats i styrelsen.

En för Sveriges arbetare hedrande post.

PARTIKASSÖREN EMIL WALLIN kan då han vänder sig om med segrarens blick se ut över partiets landvinningar, överallt runt Sveriges bygder.

PARTIETS KVINNLIGA SEKRETERARE HULDA FLOOD hemma på sekretariatet mellan två turnéer, författar studieprogram för socialdemokratiska kvinnoförbundet. Vid sidan om henne ligger det snart färdiga manuskriptet till den socialdem. kvinnorörelsens historia.

HOS »GENERALSTABEN»

STÄTLIGA MANIFESTATIONER ATT VÄNTA
KRING TIOÅRSMINNET AV BRANTINGS DÖD

Vilken oerhörd apparat kunna inte socialdemokraterna sätta igång när det gäller ett val! Vilka kolossala resurser har inte detta parti! Hur ynkliga äro inte våra möjligheter! Se bara på deras valfilm, på deras affischer, på deras broschyrer, på deras förmåga att sända ut en rad av talare, som tro på vad de föra till togs! Men alltsammans är förklarligt. Landsorganisationen har miljoner till sitt förfogande och under sådana förhållanden är det hela ingen som helst konst.

Så går talet i den borgerliga pressen under varenda valrörelse. Det är inte desto mindre i högsta grad missvisande. Socialdemokraternas motståndare ha även i detta fall oerhört mycket större materiella resurser. Våra vedersakare kunna helt säkert lägga mera kontanter på bordet än vi. De ha till sitt förfogande en tidningspress, som i de flesta fall är över-

lägsen om inte i redigering så dock på grund av traditionens makt. Vi ha ett trettiotal tidningar, deras kunna räknas i hundratal. Folkfrisinnade, höger- och i viss mån bondeförbundstidningar ha vid valen samverkat, då det gällt att skrämja för socialdemokratin. De ha haft hjälp av kilbommare, sillénare, lindholmare, furugårdare, ekströmre, syndikalister och många andra. De ha ändock inte lyckats. Socialdemokratin har gått segrande fram.

Partistyrelsen, med adress Sveavägen 68, Stockholm, kan inte räkna sig detta till förtjänst: valslagen ha vunnits med hjälp av många tusen frivilliga krafter. Det har inte varit L. O:s miljoner, som fällt utslaget även om naturligtvis bidragen från fackföreningsrörelsen varit synnerligen värdefulla.

— Partistyrelsen har f. ö. aldrig slängt ut ens en miljon i en valrörelse, säger partikassör Emil Wallin. Vem som helst kan kontrollera den uppgiften. Vi lämna nämligen i våra årsberättelser exakta uppgifter, län för län, om utgifterna för valen. Nu senast torde det för partikassans del ha rört sig om något över 200.000, och då sändes inte bara ut flygblad och affischer och bekostades talarturnéer. Vi spelade som bekant in en valfilm och köpte talfilmsapparater, vilka kunna användas även under kommande valrörelser.

När man läser den borgerliga pressen, kunde man också lätt få den föreställningen att den socialdemokratiska partistyrelsen vimlar av anställda. Även detta är felaktigt. Om man gör ett besök i lokalerna på Sveavägen, så finner man i regel på själva partiexpeditionen endast två manliga funktionärer: partisekreterare Anders Nilsson och partikassör Emil Wallin, av vilka den sistnämnda har en kvinnlig hjälprede fru Sigrid Svensson. En och annan gång kan man också stöta på partiets kvinnliga sekreterare fru Hulda Flood. Hon

BITRÄDANDE KASSÖR FRU SIGRID SVENSSON

PARTISEKRETERERAREN ANDERS NILSSON håller just på med en intressant inventering av partiets medlemsresurser.

befinner sig emellertid oftast på resande fot. Detsamma är förhållandet med riksdagsman J. G. Walles, vilken tjänstgör som konsulent rörande partipressens ekonomiska frågor. Läger man till detta en ung dam, fröken Gulli Eriksson, i telefonväxeln och en yngre manlig medhjälpare, Rolf Lindström — som emellertid tidvis även får rycka in och tjänstgöra på partiets veckotidning, Folkbladet — så är hela staben presenterad. Det är inte mer folk på partiexpeditionen än det var för ett tiotal år sedan.

Den enda utvidgning, som vidtagits, är inrättandet av informationsavdelningen, vilken förestås av redaktör Bernhard Greitz. Även här finnes ett kvinnligt biträde, fröken Margareta Sjöberg. På senaste tiden har till denna avdelning också knutits redaktör Gunnar Lundberg, som emellertid titt och tätt företar föredragsturnéer och en och annan utlandstripp, nu senast till Saar. Informationsavdelningen står i regelbunden kontakt med partipressen och sammanställer fakta till tjänst för partiets talare och debattörer. Den besvarar även förfrågningar från arbetarkommuner och enskilda partivänner, en verksamhetsgren, som börjar att ta en nästan oroande omfattning.

— Man frågar nämligen, berättar redaktör Greitz, om allt möjligt mellan himmel och jord, om villkor för arrendegnahm och arbetarsmåbruk, om bestämmelserna för uppsättande av affischtavlor, om kungahusets inkomster, om kronojägarnas lönefråga, om det nya statliga kreditinstitutet, om förordningarna rörande skogshärbärgena etc., etc.

Chefen för P. I. A. — partiets informationsavdelning,
REDAKTÖR BERNHARD GREITZ.

Så inte saknas det arbete. Det tråkiga är att det tidvis — särskilt när andra och för det helas skall viktigare saker stöta till — blir nödvändigt att handlägga dessa saker mera summariskt än man skulle ha velat.

Inne hos partisekreteraren är det just nu jämförelsevis lugnt. Telefonen är inte i så flitigt bruk som under en valrörelse. Då ringer "halva Sverige" på en och samma dag och vill ha talare. Och naturligtvis önska alla få statsråd. Det är en delikat uppgift att skipa rättvisa i dylika situationer, men partivännerna ute i landet äro förstående, och så ordnar sig allt till ömsesidig belåtenhet. Regeringsledamöterna göra också sitt bästa; det finns statsråd, som utan buller och bång gjort rent övermänskliga prestationer under den senaste valrörelsen. Men till den saken blir det kanske tillfälle att återkomma.

Just nu är partisekreteraren sysselsatt med att skriva årsberättelsen och dessutom pågår en s. k. medlemsinventering, vars resultat säkerligen kommer att bli högst intressant.

Bl. a. får man där veta att mer än hälften av våra arbetarkommuner sakna kvinnliga medlemmar. Hela antalet kvinnliga partimedlemmar uppgår till 46.188 eller 14,3 pro-

cent. Det största kvinnliga inslaget har Älvsborgs södra partidistrikt med 23,32 % och det minsta Skaraborgs län med 5,99 %.

Partikassören går också omkring och beskådar med tydlig belåtenhet provexemplaren av årets 1-majmärke. Det kommer att bära Brantings bild. Som bekant expederade partipartitionen i fjol över 330.000 1-majmärken. Det var rekord, men i år blir det nog ännu mera.

I februari blir det tio år sedan Hjalmar Branting gick bort. Det är klart att partiet också gör förberedelser för att värdigt fira detta minne. Ännu äro emellertid inte planerna så klart utformade, att de kunna offentliggöras. Morgonbris' läsarinor få vänta någon vecka till. Men att den svenska arbetarklassen landet över kommer att sätta igång med ståtliga manifestationer, därom behöver ingen tvekan råda. Hövdingens minne lever ännu i var mans och kvinnas sinne.

RIKSDAGSKVINNORNA HA INTE LEGAT PÅ LATSIDAN

ERINRINGAR INFÖR RIKSDAGSJUBILEET OCH KVINNOFÖRBUNDETS FEMTONÅRS DAG

Lördagen den 11 juni 1892 kallades "Stockholms proletärkvinnor, såväl gifta som ogifta", genom annons i Social-Demokraten, till ett möte i lokalen Tunnelgatan 12, för bildande av en allmän kvinnoklubb.

Norbergs arbetare genomkämpade under våren detta år en svårartad arbetskonflikt, under vilken bruksledningens brutala framfart mot arbetarna, vilka skoningslöst vräktes från sina bostäder ut i köld och snö, upprörde sinnena långt utanför arbetarnas kretsar. En arbetarhustru skildrade i Social-Demokraten bruksarbetarnas nödläge, och appellerade till kvinnorna om inte tiden vore inne, att även de slöto sig samman för att bistå de manliga arbetarna i deras kamp för bättre levnadsvillkor.

Annonsen i Social-Demokraten med inbjudan till det ovan nämnda mötet, kom som svar på arbetarhustruns vädjan.

Inledningsanföranden hölls av Emelie Rathou och Sofia Sjöberg, samt Alma Igelbäck från Norberg. Den efterföljande diskussionen klarlade tydligt att intresse för sammanslutning och samarbete för bättre förhållanden i samhället fanns hos de församlade kvinnorna. Och det hela resulterade i bildandet av Stockholms Allmänna kvinnoklubb.

Det var inte första gången som svenska arbetarkvinnor lyst rat till arbetarrörelsens maningsord om sammanslutning. Tidigare hade kvinnoföreningar arbetat någon tid i Lund och Malmö.

Nu hade emellertid den socialdemokratiska kvinnorörelsen på allvar gjort sitt intåg i vårt land.

Stockholms Allmänna kvinnoklubb tog som sin uppgift att förutom politisk agitations- och upplysningsverksamhet bland kvinnorna, även bedriva en omfattande agitation för att få de yrkesarbetande kvinnorna fackligt organiserade. Det är ett grundläggande arbete av stora mått, som de första pionjärerna inom den socialdemokratiska kvinnorörelsen utförde på det området, och vilket slutligen resulterade i bildandet av Kvinnornas fackförbund år 1902. Detta förbund

De nuvarande fyra socialdemokratiska kvinnorna i andra kammaren.

upplöstes år 1909 och de olika fackföreningarna övergingo i sina respektive fackförbund.

När Kvinnornas fackförbund upplöstes överlämnades tidningen Morgonbris, som 1904 startats av förbundet, till Socialdemokratiska kvinnokongressens verkställande utskott.

Stockholms Allmänna kvinnoklubb fick snart efterföljare, inte bara på Söder, utan även i Stockholms omgivningar och lite här och där ute i landet.

År 1907 inbjödo Stockholms Allmänna kvinnoklubb och Kvinnornas fackförbund alla kvinnor, som tillhörde det socialdemokratiska partiet och landsorganisationen, till en konferens i Stockholm. Denna konferens åtföljdes av kongresser åren 1908, 1911, och 1917, och valdes på dessa kongresser arbetsutskott, eller som det senare kallades centralstyrelse, vilken styrelse skulle leda agitations- och upplysningsarbetet bland kvinnorna över hela landet och som slutligen resulterade i bildandet av Socialdemokratiska kvinnoförbundet år 1920. Förbundet firar således i år 15-årsjubileum.

Den socialdemokratiska kvinnorörelsen har både förr och efter förbundets bildande bedrivit en aldrig vilande upplysningsverksamhet bland kvinnorna. Genom distriktsorganisationers bildande i så gott som alla län, ha möjligheterna att effektivisera verksamheten betydligt ökat, och när nu så småningom man kommer dithän att varje distrikt kan ställa upp en tillräckligt stor stab av egna talare och agitatorer, blir givetvis dessa möjligheter ännu större.

Att gå in på alla de frågor inom sociallagstiftningens ram som den socialdemokratiska kvinnorörelsen beaktat, och i vilka hänvändelser till regering och myndigheter gjorts, samt vad därutöver gjorts för att sprida upplysning om dessa frågor ute i bygderna, skulle ta alldeles för mycket av tidningens utrymme i anspråk. Och vi återkomma ju därtill då redogörelsen över den socialdemokratiska kvinnorörelsen en gång ligger färdig. Likaså måste vi nu även förbigå alla de insatser i det kommunala arbetet, som göres av kvinnoklubbarnas medlemmar ute i våra bygder.

Något litet vilja vi dock vid detta tillfälle stanna vid de socialdemokratiska riksdagskvinnornas arbete.

När kvinnorna för första gången togo säte och stämma i riksdagen, blevo de socialdemokratiska kvinnorna representerade av Agda Östlund och Nelly Thüring. 1925 kom kvinnoförbundets ordförande Signe Vessman till som suppleant efter Hjalmar Branting, 1926 Olivia Nordgren som suppleant efter Fredrik Thorsson och 1927 Christina Ekberg som suppleant efter S. J. Karlsson från Nynäshamn.

Vi räknade således före valet 1928 med fem socialdemokratiska kvinnor i Andra kammaren. Sedan har antalet fluktuerat, ibland sjunkit ända ner till två, för att efter det sista valet, då Ruth Gustafsson och Sigrید Gillner-Ringenson nyvaldes, åter stiga till fyra, och dessa äro, som bekant, Agda Östlund, Olivia Nordgren, samt de förut nämnda Gustafsson och Ringenson.

— Sanningen att säga känns det litet underligt i alla fall att sitta i riksdagen bland de andra 226 "självskrivna", (kvinnornas antal var fyra, en höger, en liberal och två socialdemokrater) som en sparv i tranedans, svarade Agda Östlund, när hon 1922 tillfrågades om sitt första intryck från riksdagen. Och i fortsättningen av sin skildring från sin första dag i riksdagen sade hon bl. a.: Jag tänkte på det arbete, som låg bakom kvinnornas inträde i andra kammaren, jag tänkte på Fredrika Bremer och många andra, som jämte henne och efter henne steg för steg och år efter år förberett denna dag, på de förhoppningar kvinnorna knutit vid att få representanter

i vår lagstiftande församling — och här sutto vi nu, fyra stycken av ödet hitförda. Vad jag kände liknade kanske mest ödmjukhet inför värvet, men det jublar inom mig: Det är ett genombrott du är med om. Ja, det är ett genombrott, dörarna ha öppnats för kvinnorna efter de intensiva attackerna, och nu kommer arbetet.

Ja, så kom arbetet och de socialdemokratiska riksdagskvinnorna ha inte legat på latsidan. De ha motionerat, interpellat och deltagit i debatterna. Och inte minst viktigt är naturligtvis de insatser i den socialdemokratiska gruppens arbete, som gjorts och göres av våra kvinnor. För att nu inte tala om utskottsarbetet.

Vi göra här ett litet axplock ur de socialdemokratiska kvinnornas riksdagsarbete. Någon uttömmande skildring kan det givetvis inte bli i en liten tidningsartikel.

Agda Östlund har motionerat om dyrtidshjälp åt distriktsköterskor och distriktsbarnmorskor, om fullföljandet av utredningen angående åtgärder för beredande av bättre vård i vissa fall åt barnsängskvinnor och nyfödda barn. Agda Östlund och Nelly Thüring, tillsammans med ett par manliga

Hjälp åt
mödrar
och barn

partivänner, om utredning på vilket sätt och enligt vilka grunder understöd till änkors barn för framtiden lämpligast skall kunna beredas, i vilken fråga riksdagen beslöt utredning. Nelly Thüring har hemställt om åtgärder i sådant syfte, att engelska språket såsom väl tillgodosett ämne omedelbart införes i alla landets folkskoleseminarier. Fru Thüring framställde även interpellationer om åtgärder kunde förväntas för införande av undervisning i sexualundervisning i skolorna, samt likaledes huruvida vore att förvänta att regeringen genom våra officiella myndigheter i främmande länder, eventuellt även genom utsändande av en studiedelegation, snarast vidtager åtgärder för att främja emigrationen till för svenskar lämpliga länder. Den senaste interpellationen framfördes 1928 och de åtgärder, som där föreslogos, avsågos som ett led i bekämpandet av arbetslösheten. 1928 motionerar Agda Östlund om sjukhjälp, semester och pension för städerskepersonalen hos ämbetsverk och myndigheter, och interpellerar om samma sak 1929. Christina Ekberg om en sådan ändring av fattigvårdsbördornas fördelning, att landstingsområde skulle utgöra fattigvårdssamhälle, Olivia Nordgren om statsbidrag till läkareundersökningar vid folk- och småskolor på landsbygden. Motionen bifölls, utredning kom till stånd och resulterade i ett förslag till ordnande av skolläkarvården i dess helhet. På grund av den mellankommande kristiden har detta förslag emellertid ej föranlett några åtgärder, varför samma motionär vid årets riksdag motionerat om ett anslag av 40.000 kr. till läkarevården vid landsbygdens folkskolor, i avvaktan på frågans slutgiltiga lösning. Signe Vessman motionerade om ändrade bestämmelser för förvärv av hemortsrätt samt förordning angående moderskapsunderstöd åt kvinnor i visst industriellt yrke.

Skolläkare!

Lika pen-
sion för
män och
kvinnor.

Samtliga kvinnliga riksdagsledamöter motionerade 1926 om ändringar i lagen om allmän pensionsförsäkring därhän att likställighet skulle tillämpas mellan män och kvinnor.

Dessutom har Olivia Nordgren väckt motion om arvsrätt efter fader och faders släktingar för utomäktenskapliga barn, där faderskapet är fullt fastställt. Samma motionär har två gånger framfört frågan om åtgärder att förhindra att barn, som voro omhändertagna av fosterhem och hade goda dylika, skulle förflyttas på grund av ekonomiska omständigheter, samt om att åttatimmarsdagen även skulle omfatta sjuk- och fattigvårdspersonal och personal vid yrkesbrandkårer.

Agda Östlund har motionerat om beredande av rätt för kvinnor att söka och inneha klockarebefattning utan särskild dispens. Och Olivia Nordgren och Agda Östlund om införande av sexualhygienisk undervisning och upplysningsverksamhet samt om avskaffande av tull på apelsiner och torkad frukt, vilken motion bifölls. De kvinnliga ledamöterna ha även motionerat om revision av preventivlagen. Och Olivia Nordgren har interPELLERAT om åtgärder vore att förvänta för den privata arbetsförmedlingens ordnande och successiva avskaffande. Och hon har motionerat om skyldighet för lärare att underkasta sig undersökning av tjänsteläkare, för undvikande av olägenheten att lärare i årtionden kunna stå sjuk-skrivna, och om särskilt statligt stöd för landsbygdens skolor. Fru Nordgren har även motionerat om att ungdom under 21 år avföres från lösdruvarlagen, och tillsammans med Ruth Gustafsson har samme motionär yrkat på att ungdom under femton år, som blir åtalad för brott, ej skall sättas i fängelse tillsammans med äldre förbrytare. Med anledning därav har hela problemet om behandlingen av brottslig ungdom tagits upp till behandling och proposition i frågan föreligger.

Vid årets riksdag motionerar Olivia Nordgren, Agda Östlund, Ruth Gustafsson m. fl. om att staten skall överta vården av barn, vilka lida av hereditär (medfödd eller i barnaåren ådragen syfilis), och samma kvinnliga motionärer hemställa att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om s k y n d s a m utredning angående förbättring av det statliga moderskapsunderstödet och framläggande av de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

I motionen ifrågasättes en fullständig omorganisation av vårt barnmorskeväsende dithän, att distriktsbarnmorskorna helt avlönas och taxorna bortfalla, samt att all barnmorskevård åt statligt moderskapsunderstödda barnaföderskor blir kostnadsfri. Vidare hemställes att vårdkostnaderna på förlösningssanstalterna genom statens försorg förbilligas för de moderskapsunderstödsberättigade barnaföderskorna, samt att för- och eftervård för dessa blir kostnadsfri. Genom en sådan anordning skulle dels det statliga moderskapsunderstödet förbättras, dels sjukvårdens arbete med utbetalandet av barnmorskebidrag åt försäkrade kvinnor bortfalla, då även dessa, som redan nu i viss utsträckning äro tillförsäkrade fri barnmorskevård, finge densamma d i r e k t ordnad för sig, och dessutom skulle barnmorskornas ställning bli mera tryggad.

Även understrykes betydelsen av att goda vårdmöjligheter beredas kvinnor vid barnsörd. Som synes en behjärtansvärd motion, som man får hoppas skall vinna statsmakternas beaktande.

Ur årets motionsflod plocka vi också fram en hemställan om höjt anslag till studielånen, väckt av Sigrid Gillner-Ringenson.

Ja, detta har, som från början framhölls, endast kunnat bli en liten axplockning, men vi hoppas att i något annat sammanhang bli i tillfälle till en närmare granskning ta upp våra riksdagskvinnors arbete. Detta arbete består givetvis inte bara i frambärande av motioner, utan även, som tidigare nämnts, av arbete på en del andra områden. Inte minst borde kanske erinras om de socialdemokratiska kvinnornas insatser för fredssakens främjande. Och vi kunna också med tillfredsställelse notera, att våra kvinnliga ledamöter, vid sina inlägg i debatterna, alltid kunnat påräkna en intresserat lyssnande kammare.

Inga tu-
på apels-
ner!

Ny behå-
ling av
brottslig
ungdom

Förbät-
moder-
skapsun-
derstö-

DET GÄLLER ATT FÅ MED ETT HELT FOLK

I spänningen om Saar öppnades årets riksdag. För eller emot Tyskland, för eller emot status quo (det betyder det stället där man står d. v. s. Nationernas förbunds förvaltning av det gruvrika Saar), för eller emot att Frankrike skulle få Saarområdet. Ja, hur man än tänkte, så var Saaromröstningen något spännande, något som kunde bli farligt — — —

Saar röstade, och Saar röstade för Tyskland, för återförening med moderlandet. Blod är tjockare än vatten. Återigen har det visat sig, att i avgörande situationer är det inte åsikterna, de politiska eller de internationella synpunkterna och böjelserna, som fälla utslaget. Rickard Lindström, den nationellaste av våra socialdemokrater, tycks få rätt. Man är inte främst socialdemokrat, liberal eller pacifist. Man är främst tysk, fransman, svensk. Åtminstone i folkdjupen utanför de stora internationella kongresserna och utanför möteslokalerna med de fascinerande talarna och skribenterna.

Låtom oss tänka över detta och pröva oss själva: Vilket är sannast för mig nu, internationalismen eller nationalismen? Moderlandet eller världen? — Maria Svensson och hennes barn skola ge svaret. Icke de få finsmarna på internationellt umgänge och kultur. Icke de, som beresa länder och kongresser och gå på diplomatmiddagar. Vill man internationalism, så gäller det alltså att låta Maria Svensson och hennes barn känna världen och världens intressen på ett sådant sätt, att de känna dess hjärta röra moderlandets hjärta. Annars — — —

Jag passar på att skriva om detta just nu från svenska riksdagen därför, att spänningen i vårt land bland alla dess olik tänkande människor och olik levande människor gäller nu mer än det gjort på länge helheten, landet, hela vårt folk. Den som inte ser detta i dagens politik, den har mistat översikten och bör stanna ett tag, tänka och observera. Särintressen, klassintressen, partiintressen ha ingen god vind, ingen bra stämning för sig i nuets politiska Sverige. Antingen det är Per Albin eller Lindman eller Meyerhöffer eller Hamrin, som tala om landets, samhällets intressen, som de där stå över de enskildas, så kan man märka, att just i detta, i samlandet av alla kring allas gemensamma, få de folks öra på ett alldeles särskilt sätt. Har ett Italiens, ett Tysklands genomlidna epok fram mot ledareprincipens seger och partidemokratiens förintande åstadkommit denna strömning inom vårt land för en lands- och rikspolitik efter nya linjer och metoder? Det är svårt att säga, vad händelser och exempel utifrån i det fallet betytt. Ett är emellertid säkert: Det var en lycka för vårt land, att det, när denna våg nådde oss, hade en ledare för vårt största parti och en regeringschef i samma person, som icke opportunistiskt (det betyder för den tillfälliga fördelens skull) utan av länge praktiserad övertygelse, av natur och väsen går in för en rikspolitik i djupaste mening.

Tack vare honom och Hjalmar Branting, om vi nu skola nöja oss med att endast nämna ledarna på de mest ut-satta posterna — där vore annars andra namn att nämna, t. ex. förre statsministern nuvarande utrikesministern Sandler — så har vårt land sluppit göra erfarenheten av en typisk klasspolitik från de ledande inom arbetarörelsen.

Med klasspolitik får man emellertid icke mena den politik, som går ut på att avskaffa fattigdom och ekonomisk otrygghet hos eljest oförvitliga samhällsgrupper. Ty då är det ju klart att vårt socialdemokratiska parti blir betecknat som klasspolitiskt i hög grad!

Nej, kalla vår politik BEFOLKNINGSVÅRD och låt oss enas om, att det är befolkningsvård, som behövs för att avskaffa det som för många är förskräckande i den s. k. befolkningsfrågan.

Man bör icke fördölja för sig att alla politiska partier nu tycks intresserade av en sådan befolkningsvård, som ju för övrigt det socialdemokratiska partiet sedan lång tid gått in för. Utan att förringa makarna Myrdals bok torde man kunna säga, att den är vårt gamla program satt i vetenskaplig form och upplagt så, att det fått rampluset på sig och kan intressera långt vidare kretsar än dem vi nått med vår agitation och vår upplysning.

Det skulle kunna sägas utan anspråk på att ha gjort en fullt uttömmande karaktäristik av de två senaste riksdagarna, att frågan om folkförsörjningen dominerat dem. Vid detta års riksdag är den fortfarande ett huvudproblem, men problemet har liksom vridits av utvecklingens regi och kommit in i befolkningsvårdens ljusfält.

Det saknas icke röstere, som förkunna att regeringens enkannerligen Per Albin Hanssons vilja till "samförstånd" endast tar sig uttryck, när han med det vill vinna "en fördel för partiet". Att skydda sig för missförstått och misstro kan ingen göra, icke ens en regeringschef. Men annars går det att bevisa från de mest skilda fält att icke bara i det dramatiska politiska ögonblicket utan också i vardagens arbete ute i kommunerna har vårt partis ledare handlat efter instinkten och insikten, att klassvälde och partivälde utan hänsyn till saklighet och välgång för samhället i dess helhet, icke är den sorts maktutövning, som socialdemokraterna velat knäsetta och omhulda. Denna syn på politisk maktutövning har visserligen icke Per Albin Hansson med någon slags Führerförkunselse trumfat i den svenska arbetarörelsen. Nej, den hör liksom ihop med svenskt folk och svenskt samhällsliv. Men Per Albin Hansson har på ett för alla begripligt och på ett av alla respekterat sätt uttryckt den svenska socialdemokratins strävanden, dess teori och dess praktik. När han gjort eller gör krav gällande, vilka synas motståndare såsom klasskrav, då har man en stark känsla av och det torde också objektivt kunna en gång bevisas, att detta som synes ha klassprägel i själva verket är en nödvändig hjälp åt vissa klasser eller grupper, för hela samhällets skull, dess slutliga välfärd.

Demotioener, som nu ligga på riksdagens bord avspegla till en icke ringa del den vilja till befolkningsvård, som finns inom alla läger. I remissdebatten sades också från regeringen, att striden gäller mindre målet än metoderna. Så har världen förändrats, att en socialdemokrat kan säga det. Och säga det med rätta. Varför? Är icke vårt mål en sådan egendomsutjämning och en sådan levnadsstandard åt folkets stora massa, att denna egendomsutjämning och denna höjda levnadsstandard måste uppkalla allt vad vi betecknat med uttrycket "borgerliga partier" till det mest

(Forts. å sid. 26.)

Med Morgonbris till Genève och alperna

Morgonbris två vänner i Saltsjöbaden, fröknarna Hellman, som deltagit i tidigare Morgonbrisresor, ha under betonande av dessas oförgängliga intryck, ivrigt förhört sig om Morgonbris beramade Genèvefärd. De stå redan på deltagarelistan och ses här med kartan och Nordisk familjebok framför sig göra förstudier till resan genom de snöglittrande alpernas och mångbesjungna bergsjöarnas land.

Nu kunna vi meddela att starten från Stockholm sker 7 juni och färden går över Hamburg och Köln till Paris, där ett par dagars uppehåll göres i och för studier i Seinemetropolen. Sedan bär det av till Genève, där man kan taga folkförbundsstaden i närmare skärskådan, N. F:s nya palats och andra sevärdheter. Just vid tiden för besöket pågår Internationella arbetskonferensen, vars förhandlingar färddeltagarna bli i tillfälle att åhöra. Resan fortsätter genom de hänförande vackra och vilda alpmassiven till Luzern och Zürich, vidare förbi fallen vid Schaffhausen in genom Bajern och München åter hem till Sverige, som då bör vara klätt i fagreste sommarskrud, enär färden beräknas taga tio dagar. Det hela kommer att kosta c:a 250 kr. Anmälan om deltagande i Morgonbris Genèvefärd ställes till Morgonbris expedition, Västmannagat. 2, och torde åtföljas av en första inbetalning å 50 kr.

MINSKAD LITERKULT MEDFÖR ÖKADE SEMESTERMÖJLIGHETER

Onekligen kunna vi bland våra kvinnoklubbister räkna med att det finns ett stort intresse för nykterhetsfrågan. Detta även bland dem som inte äro organiserade nykterhetsvänner.

Det faller givetvis alldeles av sig självt, att vi, som i vår verksamhet syssla med och studera de sociala frågorna, inte kunna komma förbi ett socialt problem av så omfattande betydelse. Vi veta, fast vi kanske alltför sällan stanna inför detta faktum, att många av våra medsystrar få vandra den tunga vägen till fattigvården för rusdryckernas skull. En mycket noggrann undersökning har visat att inte mindre än 21 procent av alla män, som intagits på fattigvårdsanstalt, ha rusdryckerna att tacka för sin nödställda belägenhet. Många av dessa äro gifta, vilket innebär att deras hustrur och barn också måste framläpa sitt liv på försörjningshemmet, eller i de största umbäranden och försakelser om de försöka dra sig fram på annat sätt.

Vi finna också en hel mängd män, bland dem många familjeförsörjare, på alkoholistanstalter, sinnessjukhus och fängelser, för rusdryckernas skull. Vi ha tidigare i vår tidning, plockat fram en del rapporter ur socialarbetares portföljer, vilka rapporter visat oss en glimt ur de allra mest fattigas och eländas värld, vi ta här bara ett par till, för att färskas upp minnet:

— Mannen dricker ohejdat och förhållandena i hemmet bli allt olidligare. Hustrun och barnen — fem stycken — utsättas för mannens våldsamheter, när han är drucken. Flera gånger har han under de senaste åren hotat hustrun till livet. Han underlåter att sörja för familjen, som underhålles genom hustruns tidningsförsäljning och hjälparbete.

Ett annat fall: — Mannen dricker väldiga kvantiteter och begår i ett anfall av delirium självmordsförsök i hemmet genom att hänga sig i en garderob, men räddas i sista stund av hustrun. Har förlorat arbetsförmågan och är orkeslös och sjuklig.

Ja, man skulle kunna fortsätta i oändlighet, men de som äro intresserade för saken kunna säkert, var och en i sin stad, samla tillräckligt med åskådningmaterial, för att övertyga de till äventyrs tvivlande om, att vi här ha en samhällsfråga av så vital betydelse, att vi inte få stå likgiltiga, även om vi själva äro lyckliga nog att inte behöva lida under rusdrycksmissbrukets följder.

För att tala med läkarsällskapets kommitté, så kan man nog säga att alkoholets förråande inflytande på andan inom hemmet och äktenskapet torde vara en av de viktigaste posterna på dess debetsida. Familjen är dock cellen i samhällskroppen, det är funktionerna i dess liv, som äro avgörande för samhället.

Ja, så säger läkarsällskapet, det kanske är något att tänka på.

För övrigt har ju frågan om semester och semesterresor för arbetare och deras familjer, på senare tid tilldragit sig alltmer och mer intresse. Hur skulle det vara om vi kunde intressera arbetarfamiljerna över lag, att använda sina surt förvärvade slantar till semesterresor i stället för till spritdrycker?

Skulle det inte förslå, säger ni? Den lagligt tillåtna spriten kostar vårt lands innevånare omkring trehundra millioner årligen. Därtill kommer den skatt, som man med givmild hand betalar till lönnbrännare och sprit-smugglare.

Det finns 1.263.000 motboksägare i landet. Om vi dela de totala utgifterna på dessa, så blir det ungefär 237 kr. pr år på var och en. Den burgne medborgaren betalar i regel mer än arbetaren, men särskilda utredningar ha visat att det inte är ovanligt att arbetare ge ut ett par hundra kronor på rusdrycker. Nog skulle väl det kunna räcka till en semestertripp för en familj, och ge större glädje och varaktigare behållning.

Är inte det en synpunkt som vi böra föra ut, när vi propagera för semesterresor? Alldeles säkert. Vi skola hjälpa till i arbetet för att bygga ljusare soligare bostäder åt människorna, vi skola hjälpa till i arbetet att avlägsna allt som förfular och drar ner tillvaron för människorna, och vi vilja väcka deras intresse för den internationella samhörigheten, till vilket studieresorna utan tvivel bidrager på ett effektivt sätt.

H. F.

M O R G O N B R I S LÄSARE DISKUTERAR

GE DE UNGA FÖRÄLDRARNA EN TRYGG EXISTENS!

Min fru och jag har gått och väntat på Morgonbris' januarinumner. Det är alltid en händelse, när tidningen kommer. Januarinumret var emellertid särskilt efterlängt. Vi ville nämligen se, vad Morgonbris hade att säga om befolkningsfrågan. Ty frågan om vårt folks framtid har ju sista tiden varit den förhärskande i den sociala debatten. Och då var det klart att den tidning, som står mitt uppe i händelsernas och livets brännpunkt, skulle ta upp frågan. — Morgonbris har förresten långt innan debatten fick sin nuvarande omfattning sagt sitt ord. Ja, tidningens hela strävan går ju ut på att bidra till problemets lösning. Den vill ju nya människor, nya hem och ett nytt samhälle. När allt kommer kring var därför frågan inte så ny för tidningen. Liksom den inte heller är en nyhet för de många små arbetarhemmen. Det är många unga makar och föräldrar, som sedan länge dryftat detta problem. Man har räknat och kalkylerat: ha vi råd att ge liv åt en ny liten människa? Hur länge få vi behålla vår nuvarande inkomst; kan vi vara säkra på den närmaste framtiden?

Ja, nog har det problemet ägnats både tanke och eftertanke; det är mycken glädje och ro, men också mycken sorg och förtvivlan som knytes till livsbejakande människors förhoppning om att ge själ och liv åt en ny liten varelse. Kanske var och är denna förhoppning deras evighets-tanke. Låt oss alltså först som sist säga, att det är inte bara för nationen och samhället som barnafödandet är ett problem av yttersta vikt utan också för den enskilda individen. Det gäller inte bara nationens fortbestånd utan också den inre personlighetens vara eller icke vara. För att kunna

leva måste man ge åt livet dess innersta mening: fortsättning och förnyelse. Liv utan förnyelse är enligt vår mening ett vegeterande; personligheten dör den absoluta döden; det är förintelsen, tomheten.

Denna tankegång är väl inte fullt medvetet utvecklade hos det stora flertalet människor, men den ligger latent; det är driften till förnyelse. Och när denna inte får sitt utlopp, uppstår hämningar, som ha en nedbrytande verkan på personligheten. Alltså gäller det inte bara att värna om den kommande generationen utan först och främst gäller det att ge den nuvarande ungdomen sund och frisk inriktning till både kropp och själ. Detta är det första villkoret för släktets fortbestånd.

Men hur är det ställt med den saken? Samhället, som nu anropar de unga om hjälp, vad har det gjort för att ge ungdomen en hjälpande hand? — nåja, inte är det så mycket. Och de borgerlighetens herrar och damer, som nu i moralisk indignation ropar "ve" borde i stället gå in för en självrannsakan; då kanske, om de hade mod, skulle de ropa "ve oss". Talet om omoral, nöjeslystnad och bekvämlighet skulle falla tillbaka på dem själva; de skulle inse, att deras beprisade kultur endast var en förkonstlad sådan — ett skal utan kärna. Den okontrollerade tekniken och civilisationsvurmen har brutit ned över- och medelklasskvinnans ambition och gjort henne till en lyxvarelse, som jagar efter nöjen och sensationer. Hon har sedan lång tid tillbaka varit för bekväm att föda barn. Den gamla borgerliga salongskvinnorörelsen har otvetydigt sin stora skuld till denna inställning. I dessa kottier läste man sin Stuart Mill, sin Ibsen. Man kände sig som en Nora i Dockhemmet, men man glömde Gina i Vildanden. Hade man försökt att göra en syntes av dessa båda gestalter, då hade man också rätt förstått sin Ibsen, förstått att kvinnosaken i själva verket var en människosak. Det räcker inte med att kunna citera Ibsen, det fordras allt litet mera. Strindberg hade kanske inte så orätt i sin kritik av den dåvarande kvinnorörelsen. Med diktarens intuition förutsade han också det som nu är en skrämmande realitet.

Men för att hålla oss till de lägre skikten i samhället, så inte är det bekvämlighet eller nöjeslystnad, som är

orsak till den sjunkande nativiteten. Undantag finnas naturligtvis, liksom det också finns goda undantag bland de övre samhällsskikten. Genom att moralisera kommer man ingen vart. Det är handling som nu kräves. Industrialismen och rationaliseringen ha haft och ha i släptåg kriser, nöd och elände. Allt är så osäkert, man måste leva på kort sikt, leva för dagen; det går inte att planera för framtiden. Visserligen har levnadsstandarden höjts; man har det bättre än förr, "bekvämare" för all del. Men detta är också en absolut nödvändighet för nutidsmänniskan; något självklart, som det inte går att komma från. Nutidsmänniskan kan helt enkelt inte leva och bo som förr. Den oerhörda hetsen och hastigheten i tiden kräver en viss anpassning om inte våra nerver helt skall trasas sönder. Våra behov och anspråk ha ökats. Det går inte att jämföra behov och anspråk nu och för femtio år sedan. Oro, jäkt och osäkerhet gör människan överkänslig; hon behöver mera lugn och ro, avspänning. Var skall hon söka detta om inte i sitt hem? Tränga lägenheter kan inte ge detta, allra minst om det finns barn. Strävan efter ensamhet, att få vara sig själv någon stund på dagen, är ännu stängd för den fattige. Allt detta bidrar till att trots den höjda levnadsstandarden osäkerheten är större nu än någonsin. Denna osäkerhet är den springande punkten i hela problemet. Ty kan man inte med någorlunda tillförsikt se mot framtiden, då är det ansvarlöst att sätta nya liv till världen; liv, som skall bli människor och möta livet och världen en gång. Det är föräldrarna, som är ansvariga för hur detta möte blir. Och det är detta ansvar, som kommer till synes i befolkningsstatistiken. Man skall inte hojta på arbetarklassen, att de skall sätta mera barn till världen. Ge de små hemmen, de unga föräldrarna en trygg existens! Ge unga, friska människor, som inget högre önska än att bilda hem och familj, möjlighet därtill! Låt dem känna och tro på en tryggare framtid, först då är samhällets och släktets fortbestånd tryggt. — Det är en negativ inställning att ropa efter ännu flera sysslolösa armar och hjärnor, när tiotusental unga människor ännu inte kommit in i en ordnad livsföring. Man skall inte heller tro att arbetarklassens män och

kvinnor stå likgiltiga inför den allvarliga fara, som nativitetsminskningen innebär. Men vad skall de ta sig till? Det är inte bara tom ironi, när en ung familjefar på frågan vad hans lilla son skall bli svarar: "nödhjälpsarbetare". Det svaret säger åtskilligt. Men det kan inte moralisterna i sin negativa uppblåsthet fatta eller förstå. Nej, här är inte fråga om omoral eller nöjeslystnad. Här gäller det att skapa betingelser för livets och släktets fortbestånd: arbetsmöjligheter, sunda och rymliga bostäder, ordentliga barn- och lekstugor, dit föräldrarna våga sända sina barn. Frågan är väl också, om inte det krävs en helt ny familjetyp. — En familj, som gör skäl för namnet och som bildar samhällets grundval. Det gör inte den nuvarande familjetypen. De ekonomiska förhållandena omöjliggör detta. Hur många unga människor är det inte, som gifter sig på skuld; innan den är betald, har man inte råd med några barn, åtminstone inte mer än ett. Och realist som nutidsmänniskan är — åtminstone i detta fall — vill hon också ge sina barn en startpunkt i livet. För detta vill man spara och avsätta en del av sin inkomst, hur blygsam den

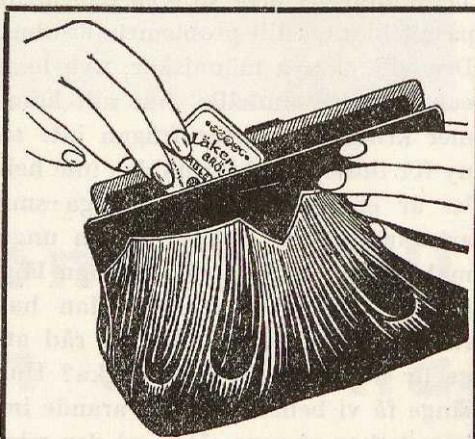
än är. Här ha vi också otryggheten som spelar in.

Vill samhället att det skall födas flera barn, då skall det också ge sin tribut. Skolor och utbildning borde vara lika för alla; alla borde ha en gemensam chans, när de gå ut att fylla sin uppgift som medlemmar av det stora, gemensamma — samhället. Kanske har diskussionen i befolkningsfrågan haft det goda med sig att de ständiga nejsägarna nu få klart för sig att det är fullt allvar. Kanske börja de tvivla på sin samhällsordnings förträfflighet. Men en omgestaltning av samhället det tar tid — lång tid — det är sant, och vi förstå det fullt väl. Men gör inte herrar sakkunniga och experter det lite väl invecklat, bedra de inte sig själva? Fast det måste ju bli så, då man inte vågar gå till roten; en lapp här och en lapp där för att dölja de värsta skavankerna. Den ena nödförordningen efter den andra måste göra det hela invecklat och tilltrasslat. Den enkla människan vet dock att det finns fullt upp av allting. Varför skall då stora massor av människor lida både andlig och lekamlig nöd? Detta är enkelt resonerat, säger man. Men frågan är, om det inte är sunt och förnuftigt i alla fall. Låt vara, att det strider mot lagarna för det ekonomiska livet. Men en lag, som hotar att avfolka samhället har upphört att vara lag — den är laglös. När man kan stifta nya lagar på andra områden, kan det inte då också ske på det ekonomiska? — Eller är den en evig och oföränderlig lag? Majoriteten av befolkningen tror inte att så är, därför kräver den lagändring, både för sin egen del och för samhällets.

Adrian PETERSSON

Tillåt mig att med några ord komplettera min makes synpunkter med några av mina. Otaliga gånger ha vi för egen del — med utgångspunkt från vår lilla familjevärld — diskuterat detta problem. Herre Gud om det bara berodde på viljan! Då skulle befolkningsfrågan inte längre vara ett problem.

För ett och ett halvt år sedan fick vi vår lilla Kata. Medvetet var hon inte satt till världen, trots att både jag och min man gärna ville ha barn. Men vi ansågo oss inte ha råd: hemmet var ännu inte betalt, min make arbetslös, och själv var jag inte så all-

I väskan

har Läkerolasken sin givna plats. Det känns tryggt att alltid ha detta pålitliga s k y d d till hands när väder och vind hota skaffa Er en förkylning på halsen.

Läkerol
BRÖST-TABLETTER

deles tvärsäker på att få behålla mitt arbete. För vår del har allt hitintills gått lyckligt och väl och vårt barn är nu vår största fröjd; hon är för oss livets mening och innehåll. Men jag önskar, att alla de som nu anklaga arbetarkvinnorna för bekvämlighet, när de göra vad de kunna för att undkomma icke önskade barn, jag önskar, säger jag, att de kunde känna den helvetes pina, den nattsvarta ångest, som dessa kvinnor lidit och alltjämt lida inför utsikten att föda ett ovälkommet barn. Det finns inte ord att skildra denna själens ångest, som dag och natt marterar dem. De som själva erfarit detta, förstå mig. Skada

blott, att man också inte kan få de andra att förstå.

Nu har man alltså ett barn. Det går bra, åtminstone så länge barnet är litet. Och man går där lycklig och planerar för dess framtid, sparar av det lilla man har för att en gång ge det möjlighet till utbildning. Men tro inte att problemet nu är löst för den lilla familjen. Ånej — nu först börjar det på allvar. Barnet skall uppfostras! Man läser vad man kommer över av de nya rönen för uppfostrans psykologi — och man bävar inför uppgiften! Ansvaret känns tungt.

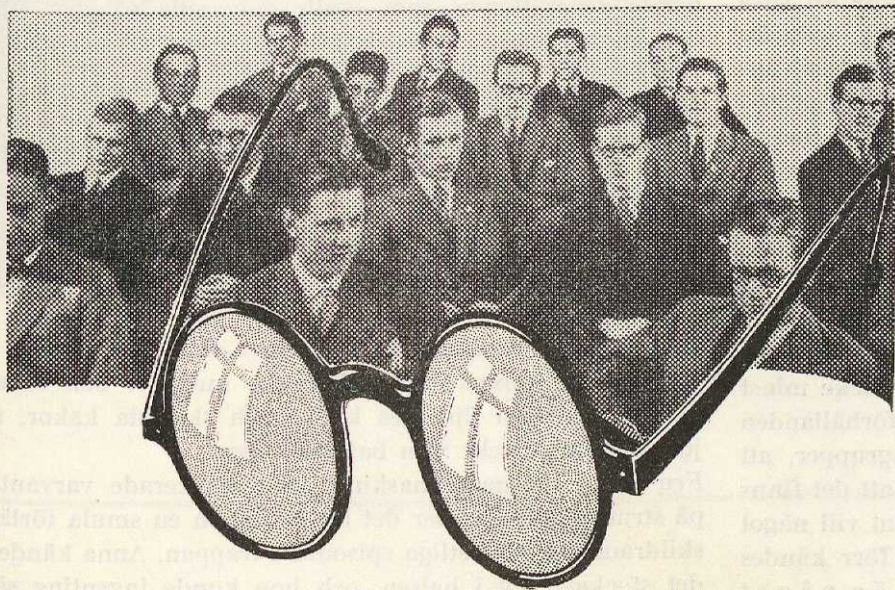
Barnet behöver plats att röra sig på, det behöver tillfälle att ge utlopp

åt sitt verksamhetsbegär. Man gör så gott man kan. Men hur mycket kan man åstadkomma i ett rum och kök — den vanliga lägenhetstypen för de mindre bemedlade. Var finns där platsen, där barnet fritt får rumstera och riva om så mycket det har lust till? Allt har ju sin givna plats och barnet kan inte få röra de saker, som finns uppställda. Vad ska man då göra? Förbud hjälper inte; aga får man inte. Så står man där rådlös. Det skrivs böcker om barnuppfostran, men alltid vänder man sig till de bättre lot-tade, de, som redan ha utrymme nog åt sina barn. "I sitt rum bör barnet få styra och ställa som det vill, det angår inte någon annan, om det inte lägger tillbaka grammofonskivorna efter sig." Känns det igen? Låter det inte som hånfull ironi? Vem lär oss hur man ska bära sig åt för att uppfostra barn i ett rum och kök?

Sakkunskapen säger, att barn inte ska vara ensamma. De ensamma barnen utgöra det största antalet inom problempedagogiken. Och det förstår man, när man erfar hur svårt det är att fostra ett ensamt barn. Men när man inte vågade ta ansvaret för ett barn, hur ska man då våga ge liv åt flera? Mitt barns födelse kostade mig svåra plågor och efteråt sa jag till min man: "aldrig mera vill jag gå igenom detta". Ändå skulle jag gärna ta kva-len ännu en gång, om bara livsbetingelserna vore bättre. Det gäller inte bara levnadsstandarden, som de flesta tycks tro. Nej, det är framtiden det gäller, barnens framtid. Barnens chanser i livet. Själva ha vi kanske inte kommit på rätt plats här i världen. Kanske går man och bär på en hemlig dröm om ett annat arbetsfält. För barnen ska det inte bara bli en dröm. Dem vill vi ge möjlighet att välja sin plats allt efter begåvning och önskan. Med flera barn förminskas möjligheten att ge vart och ett av dem denna chans. Här ser jag den springande punkten.

Nu skulle kvinnorna resa krav. Nu kanske man — om än motvilligt — lånar ett öra åt våra synpunkter och önskemål. Större bostäder åt alla familjer med barn (även om man bara har ett eller två)! Fria utbildningsmöjligheter som ge samma chanser åt alla! Detta är några av kvinnornas krav för sina ofödda barn!

Anna LINDQVIST-PETERSSON

Var femte gymnasist bär glasögon

— *bristande smördiet en orsak*

Vid en undersökning, som för någon tid sedan gjordes vid Stockholmsläroverken, befanns det att var femte gymnasist bar glasögon. EN förklaring till detta beklagliga faktum ansågs ligga i vitaminbrist i elevernas föda.

Smörets stärkande och kraftgivande inverkan på den mänskliga organismen gäller även synförmågan. Framstående vetenskapsmän ha tidigare funnit att

smörets vitaminer avsevärt öka synorganens motståndskraft.

En ansträngande vårtermin har börjat. Låt barnen få så mycket smör som möjligt. Bred rikligt med smör på deras matsäcks-smörgåsar och använd så mycket smör som möjligt i hushållet.

Använd SMÖR för hälsans skull.

MORGONBRIS FÖLJETONG SYSTRARNA WICKSELL

(Forts. från föregående n:r).

Den allmänna meningen sade att han var präktig och skötsam. Trygghetskänslan han nu erfor efter de slit-samma, orosfyllda åren på sjön förmedlade sig till om-givningen. Han blev ämbetsverkets allt i allo. Detta gav förnimmelse av makt och den underordnade sotiga eldar-sysslan i verkets källarvåning visste han att göra re-spekterad. Pannrummet blev en trivselfylld tillflyktsort för både de manliga och kvinnliga tjänstemännen. Den gam-la kassörskan kom trippandes ner vädjande om hjälp med sina guldfiskar, som företedde tecken på ohälsa, och kam-rern hade ofta anledning att diskutera sin båtmotors för-och nackdelar. Även de unga flickorna stal sig då och då till en pikant ordlek med "Mäster".

Fru Malin däremot fann man tvär och ogin. Ingen gjorde sig heller möda att söka anledningen till bitterheten, som ofta låg som en tung skugga över ansiktet i portvaktssluckan. Temperamentsfull som hon var led Malin hårt av att vara så i otakt med människorna omkring sig — och detta än mer som hon såg orsakssammanhanget utan att kunna vän-da tingen rätt. Hon visste att mannen, som var suverän i sitt välputsade pannrum, irriterades av sin andliga under-lägsenhet i hemmet. I sitt behov att även här vara "Mäster"

Det gäller att få med ett helt folk

Forts. från sid. 21

energiska motstånd? Nej, jag tror icke det. Icke numera. Världen har rört sig. Jag tror att vårt mål blivit alltmer och mer en naturlig sak för många människor. Icke minst därför, att det skett sådana omvälvningar i förhållanden och levnadsvanor hos förut tryggade samhällsgrupper, att de nu med ganska stor tillfredsställelse märka, att det finns en strävan, en politiskt icke obetydlig makt, som vill något för ALLA — alltså också för dem. Det som förr kändes som ett hot har blivit till en hjälp. Detta är någ o t att ta ga va ra på. Det ger en uppgift större än den vi någonsin haft, den nämligen, att icke blott upplysa och organisera en klass till medarbete i en för dem från början inriktad välfärdspolitik. Utan nu gäller det att få ett helt folk, med alla dess gamla fördomar, all dess rädsla för det nya med i denna välfärdspolitik. En gammal förnäm kultur skall övertygas, skall insmältas i detta. Vårt folk, vårt land skall kunna känna våra idéer som sina. De som nu alltjämt tro, att det behövs en Hitler eller en Mussolini för detta samlingens verk, de skola övertygas om, att det går utan diktaturåtgärder. Det går med vårt arbetande folks hjälp, i den anda och den tro, som hjälpt fram de fattiga i detta land ur betryck och mörker till fri-het och politiskt ansvar. Det går att i demokratiska former under folkvald ledning skapa en rikspolitik i vårt land. Vi behöva icke gå andra folks väg till enighet och lösning av tidens stora frågor. Vi kunna gå vår egen. O c h v i t r o, vi socialdemokrater, att den väg vår nuvarande rege-ring beträtt för att skapa ett allmänt välstånd och allmän trivsel, den skall till sist bli en av alla erkänd väg till det slags samhälle, som oavsett olika inställningar, dock före-svävar alla moderna människor såsom det rätta och det eftersträvansvärda.

Sigrid GILLNER

Som det till detta nummer hopat sig så mycket aktuellt material har en hel del måst bli överstående, bl. a. referatet från Morgonbristfesterna och den utlovade brevväxlingen mellan riksdagsman-nen och hans fru. Detta kommer dock att inflyta i marsnumret.

slog han över och blev ej sällan tyrannisk. Fast han innerst inne var stolt över den stil och värdighet, som präglade hustrun, valde han som revansch för sin sårade fåfänga att ständigt påminna henne om vissa bristfälligheter i hen-nes utseende. Det hade gått så långt att hon rodnade av förskräckelse när hon lät undslippa sig en invändning, som genom sin intellektuella form kunde uppfattas av honom som en bock i kanten.

Hon var aldrig sig själv annat än hos den tio år yngre väninnan — en vacker arbetarhustru i det otympliga hyres-kvarteret, vilken efter några hårda år i en textilfabrik nu utnyttjade varje minut, som de husliga sysslorna lämnade över till att söka andlig näring var den nu än stod att få. Deras män hade varit arbetskamrater och deras barn voro jämnåriga, men om också dessa omständigheter bidrogo till att stärka deras samhörighet förenades de främst av sin gemensamma tro på de nya idéerna, som nu börjat nå fram till de svenska arbetarhemmen. Med klappande hjär-tan följde de två unga arbetarhustrurna ledarnas modiga aktioner. Säkert ägde det sin mening att Malin var född samma år som Hjalmar Branting. Det årets barn var må-hända generationen, som skulle omvandla världen. Malin och Anna Wicksell stulo sig till en fristund ett par gånger i veckan. Att det luktade ylle och olja i Wicksells kök — Anna var nämligen maskinstickerska och förfärdigade strumpor till en av stadens större trikåfirmor — störde inte. Tvärtom gav oljedoftan ett plus till stundens samvaro. Här var ett stycke verkstad i släkt med fabriken, där den nya rörelsen utstod sina hårdaste fejder för det arbetande folkets rätt att vara medborgare och människor i ett fritt sam-hälle. Men köket ägde även den trevnad som en god och frisk kvinna kan skapa hon må vara aldrig så fattig. I den välblankade spisen brann skålvirke med fyr och flamma och på vedlåren dukades kaffet och skradda kakor, som just hämtats direkt från bagarens ugn.

Fru Anna stannade maskinen och markerade varvantalet på strumpskaffet under det att väninnan en smula förlägen skildrade den förtretliga episoden i trappan. Anna kände att det stockade sig i halsen. och hon kunde ingenting säga, men det låg ömhet och förståelse i den blick varmed hon betraktade kamraten.

(Forts. i nästa n:r).

En angenäm vila ger denna stol

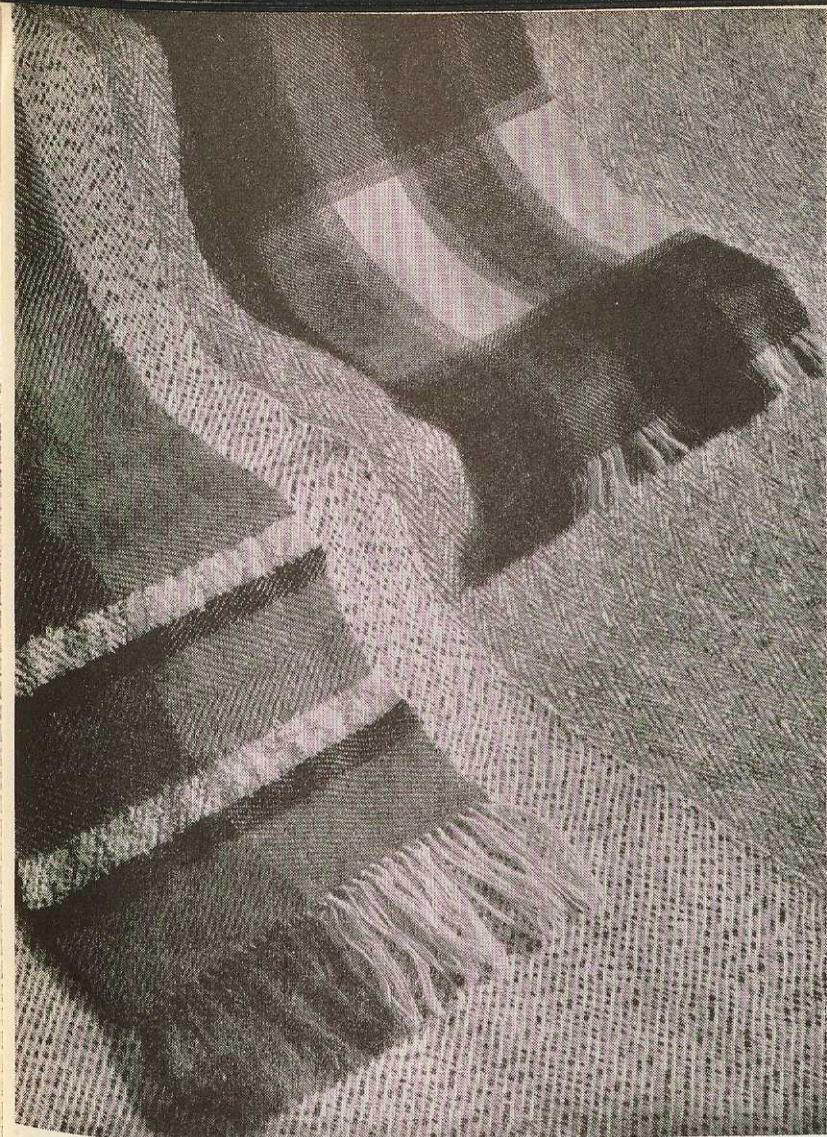
ritad av arkitekt Oscar Nilsson. I bonad ek (kan fås i den färg som önskas). Lös tageldyna, här klädd i ljusblå damast.

Stolen kan även göras med fast stoppning. Pris kr. 90:—.

OLOF J.
WOLLRATH,
SNICKERI

Styrmansgatan 23,
Sthlm. Tel. 61 36 63

**GEDIGEN VARDAGSVARA FINNER NI
HOS HEMSLÖJDSFÖRBUNDET FÖR SVERIGE
KUNGSGATAN 31 STOCKHOLM**

Vidstående bilder visa ur förrådet: dräkttyger på 80 cm:s bredd från kr. 6:50, scarves, 1.25 m. långa, färger: beige, brunt, rost, blått, grått, grönt. Priser kr. 2:75—6:50 (bilden till vänster). Vitt helylletyg i spetskypert till rockar, dräkter (t. ex. skid-) etc.

DUKA MED ALMEDAHL'S-LINNE!

Trevligt, gediget — och ändå icke dyrt...

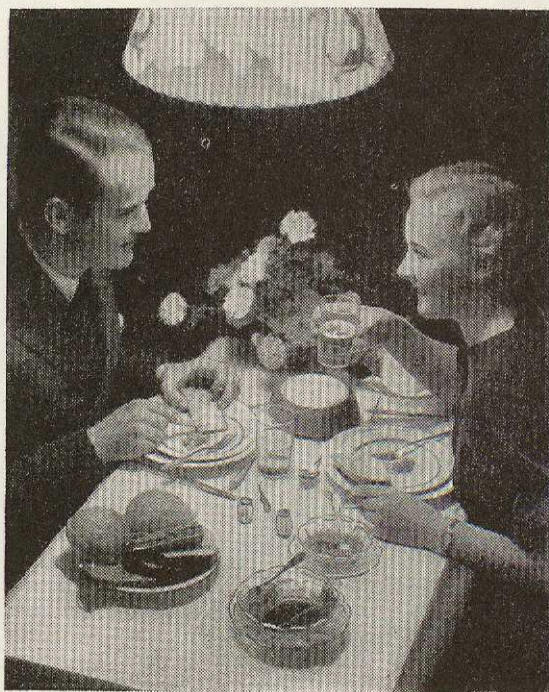
Kom ihåg att först med en vacker duk av Almedahls hellinne ger Ni bordet den prägel av gedigen kvalitet som skapar både vardagstrevnad och feststämning! En kvalitet som dessutom — för att se på den praktiska sidan av saken! — betyder över-

lägsen och verkligt ekonomisk motståndskraft mot årtionden av tvätt och nötning... Fördelar alltså som ge mångdubbel valuta för den något högre anskaffningskostnaden! Fråga alltid efter de berömda Almedahls-kvaliteterna när Ni köper linne!

ALMEDAHL'S

KVALITETSLINNE

Finnes i alla välsorterade manufakturaffärer

Morgonbris Varukatalog
Grupp C

STENINGE ÄPPLECIDER

Smaka den underbara bordsdrycken! Ni njuter den outspädda saften från mogna, härliga äpplen i varje glas. Rekvirera några flaskor från någon av våra återförsäljare: N. K:s livs, Percy Luck, Norrmalms livsmedel, Arvid Nordquist m. fl. Har ej eder handl. den, ring Märsta 10. Priser: 1/3 lit. 25 öre, 8/10 lit. 75 öre, 2 lit. kr. 1:50, 5 lit. kr. 3:25.

STENINGE, MÄRSTA

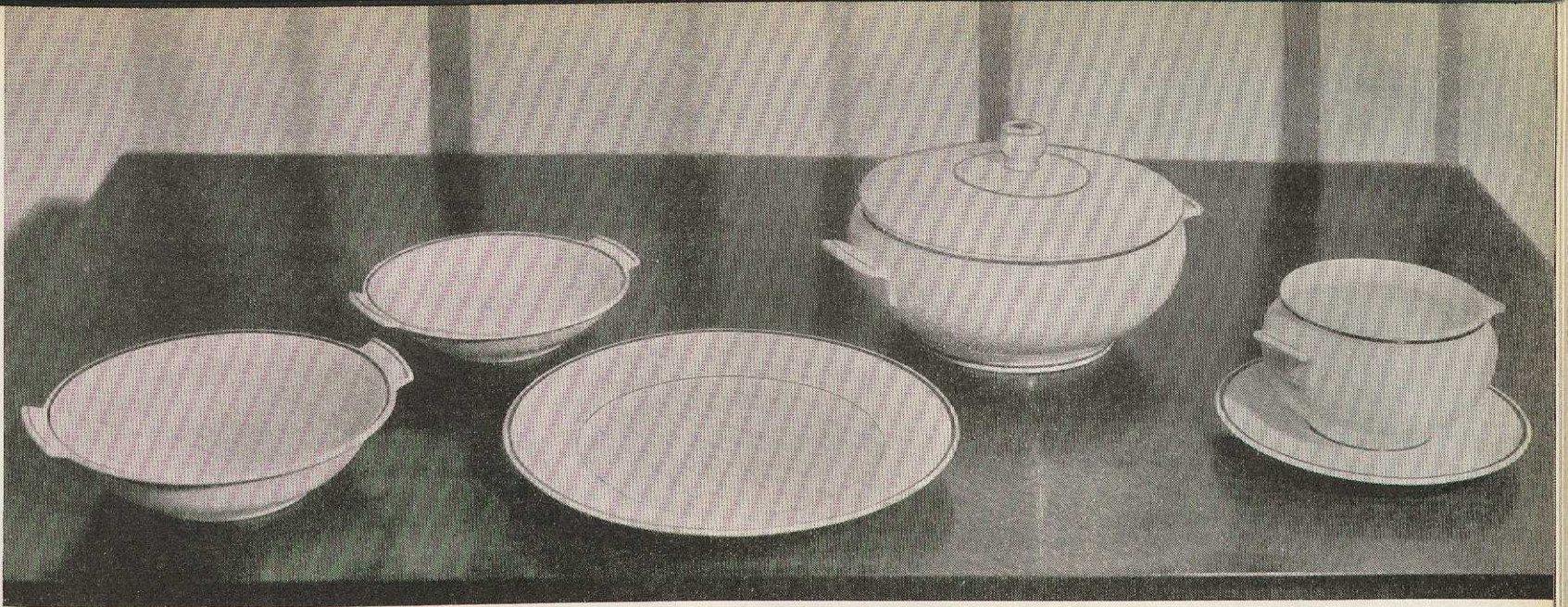
BORDET, SOM SAKNADES PÅ N.K.

På de senaste åren ha utställningar med dukade bord blivit nästan lika eftersökta som de stora modefirmornas mannekänguppvisningar. Rekordet slog den i Nordiska kompaniet för några veckor sedan anordnade dukningstävlan mellan tolv damer med kända namn, främst ur societeten. Varje dag under en hel vecka bidade från kl. nio på morgonen till stängningsdags en outtömlig kö av husmödrar för att få skåda resultatet: tolv bord, som på några vederhäftiga undantag när, voro till för allt annat än att brukas. Egentligen borde det intresse, som husmödrarna här lade i dagen, hälsas med tillfredsställelse. Många voro visserligen ditlockade av nyfikenhet på arrangörerna, men många voro också säkert de, som önskade se och lära och göra nyupptäckter. Härav blev det emellertid sparsamt, allra helst som de svenska industriernas nya bra bruksföremål nästan inte alls hade kommit med i tävlingsdamernas val. Då vi i kön upptäckte flera medlemmar av kvinnoförbundet, vilka föreföllo ganska besvikna över expositionen, ha vi för Morgonbris blivande utställning låtit arrangera det bord, som synes här ovan, för att erinra om att man med även lättåtkomliga vardagsting kan skapa något av fest. NK-borden fingo inte överstiga två tusen i kostnader. Morgonbrisdordet ligger många, många hundra kronor efter utan att ändå vara det allra billigaste, men så är det så mycket frikostigare i sitt uppmärksammande av svenska fabrikers kvalitetsvara. Det är två av firman G. A. Bergs matbord i björk à 55 kr., Almedahls vackra billiga duktyg, som komponerats av Elsa Gullberg, här i skimrande gul färgton, en enkel och billig men förnäm porslinservis från Rörstrand, fruktfat och blomskål från Orrefors, Koöperativa förbundets oerhört billiga bra glas, en vit Ny-lundskruka i stengods från Lidköpings porslinsfabrik, som återfinnes på detta nummers vignettsida, moderna silverbestick från Guldsmeds-aktiebolaget. De italienska vinflaskorna äro fyllda av svenskt äpplecider från Steninge, varom berättas mer i spalten bredvid.

Se även de härefter följande detaljbeskrivningarna!

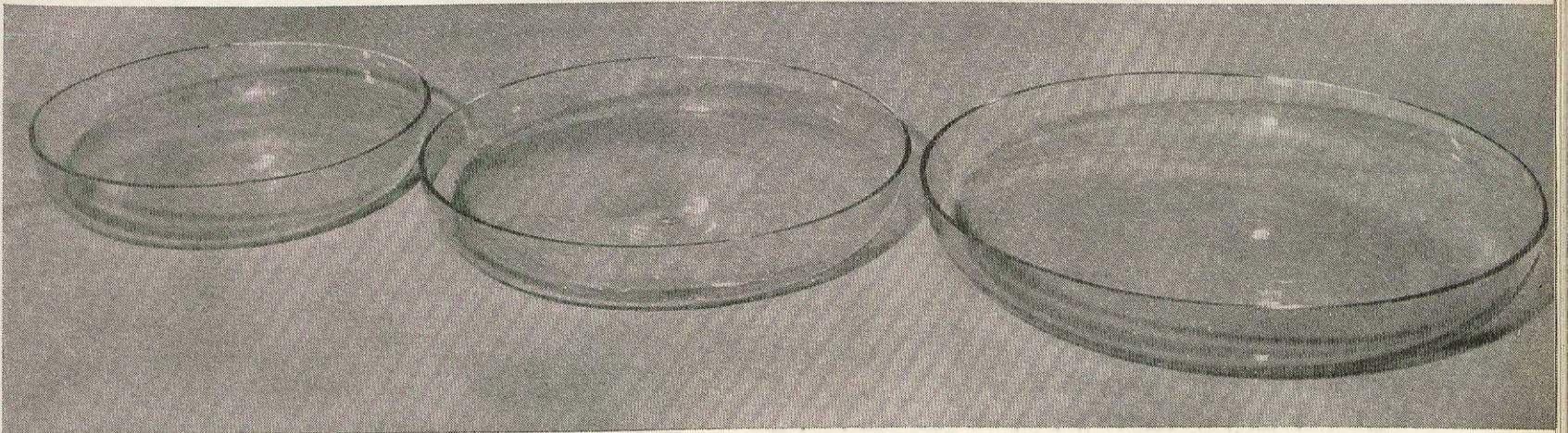
Som helhet företer bordet en vårfrisik, inbjudande anblick.

Våra läsarinor ha måhända lust att ge nya variationer av temat. Gör skriftliga eller muntliga förslag! De bästa idéerna komma att omsättas vid någon av de Morgonbris varuutställningar som planeras under året. Här är ett sätt att vinna i tävlan, som Morgonbris utlyste i jan-numret.

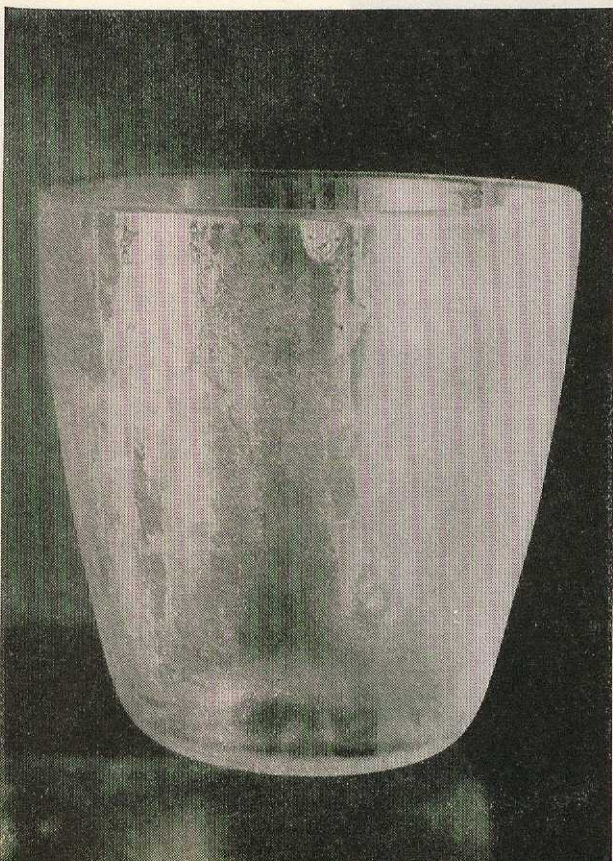
Bordsservis av äkta porslin med blå och brun bård,
59 delar Pris 85 kr.

A-B RÖRSTRANDS FABRIKER

ORREFORS

Blom- och fruktskålar, bredd 250 mm kr. 4:60
350 mm kr. 10:—, 400 mm kr. 13:20
Ishink, även en vacker blomskål kr. 24:20

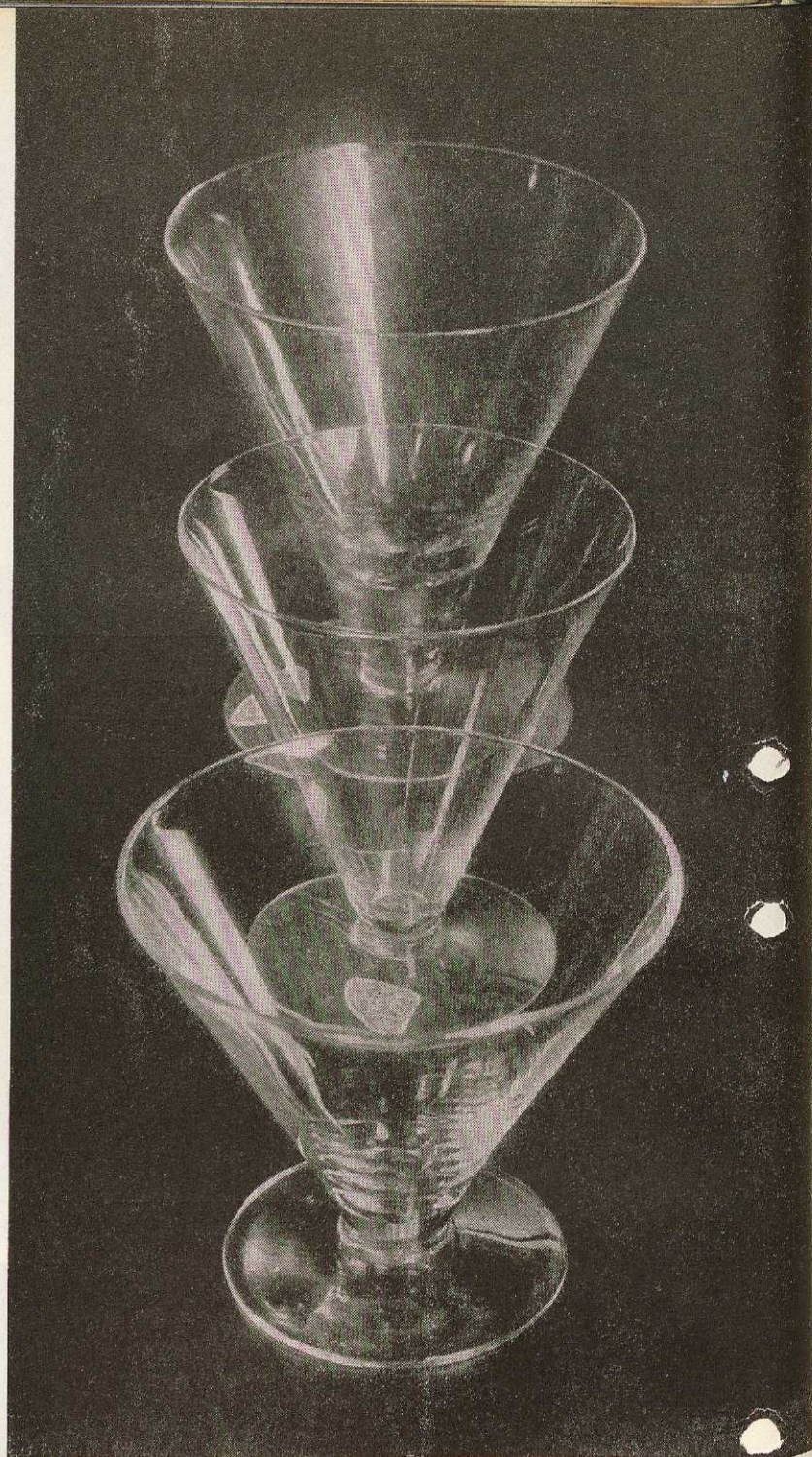

STILRENA GLAS ²⁰³⁶

prisbelönta vid av Kooperativa förbundet anordnad tävlan om vackra och praktiska hushållsglas.

²⁰³⁸

SERIE 2036 ²⁰³⁷

2½, 4, 5, 5½, 8, 15	23 cl	
pr duss.		Kr. 3:—
12 cl	pr duss.	„ 3:60
16, 25, 45 cl	pr duss.	„ 4:20

SERIE 2038

2½ cl	pr duss.	Kr. 3:—
4, 5 cl	„	„ 4:20
7 cl	„	„ 4:80
15 cl	„	„ 5:20
16, 25 cl	„	„ 6:—

SERIE 2037

2½, 5, 7½ cl	pr duss.	Kr. 3:—
14, 16 cl	pr duss.	„ 4:20
25 cl	„	„ 4:80

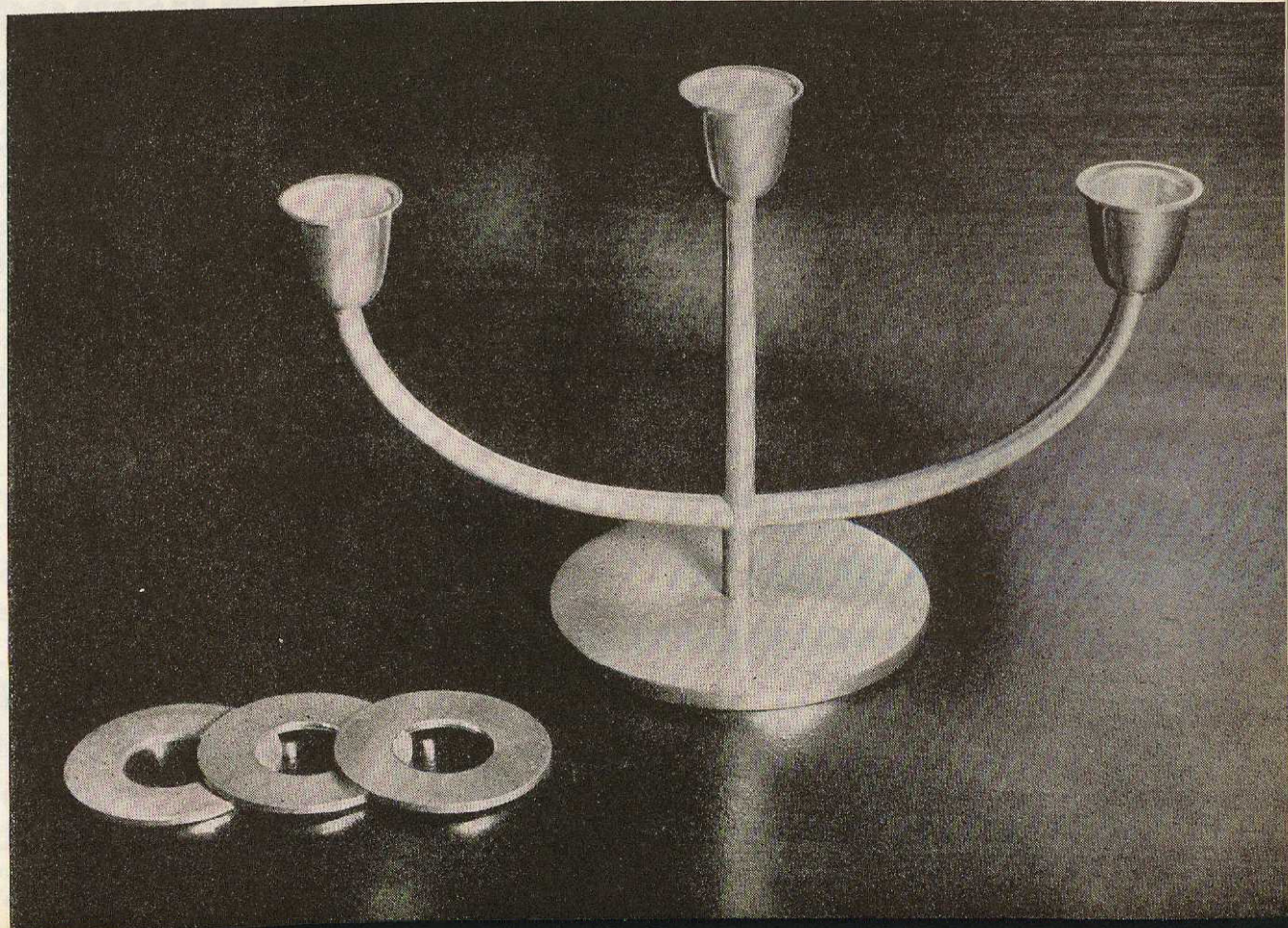
I kooperativa butiker landet runt.
 Stockholm Specialkonsum, Katarinavägen 9

KANNA 2036
 Lätt att rengöra — sam-
 ti vackert.
 Rymd 100 cl.
 Pris Kr. 1:50 pr st.

TENNSTAKE
 komponerad av
 Kooperativa Förbundets
 Arkitektkontor.
 Pris Kr. 6:— pr st. med
 lösa ljusmanschetter av
 mässing.

Ögats fest varje dag
 utan större kostnad.

Morgonbris Varukatalog
 Grupp C

Med detta nummer medföljer bilaga.

S:t Eriksplans Privata Tandklinik

S:t Eriksgatan 74, 2 tr.
Tel. 31 51 52

Mottagning efter överens-
kommelse pr telefon

Låga arvoden

Kostnadsfri rådfrågning

All behandling i enskilt rum

Endast leg. tandläkare

Kvinnoförbundets medlemmar erhålla 10 proc. rabatt.

Stockholms Stads Sexualhygien. poliklin.

på Sabbatsbergs sjukhus. Läkare: Gerda Kjellberg
Mottagningstider: Lördagar 8,30—9,30 & Onsdagar 6—7
Rådfrågningar 2 kr.
För pers. med intyg från Social-Distriktsbyrån kostnadsfritt.

*Boken som varje
husmoder måste äga*

Iwan Bolin

VÅR FÖDA

Dess betydelse och ändamålsenligaste samman-
sättning.

En redogörelse i ord och bild.

**Mot avbe-
talning
av endast**

3:-

per månad blir Ni ägare till detta oum-
bärliga bokverk.

Pris inb. i förnämligt halvfranskt band 21:— kr.

TIDENS FÖRLAG

Bröderna Lagerström, Boktryckare, Stockholm 1935

TANDLÄKARE

S. SÖDERSTENS

Privatklinik

S:T ERIKSGATAN 43 A
(vid Fleminggatan)

50 37 39

Kostnadsfri rådfrågning
Medlemsrabatt

Gärdets Tandklinik

VALHALLAVÄGEN 143 IV. TEL. 62 30 70

Kostnadsfri rådfrågning. Röntgen.

Mottagning: Vardagar 9—5

Kvällsmottagning: Tisdag o. Torsdag 6—8
Söndagar 10—1

Föreståndare: Leg. Tandl. R. Levin.

Rabatt vid uppvisande av medlemskort.

Katarina Tandklinik

Folkungagatan 78, 1 tr.
Tel. 43 43 56

Mottagningstid 10—12 fm. och 5—7 em.

Föreståndare: leg. tandläkare E. LAURELL

Klinikpriser.

Kostnadsfri rådfrågning. Medtag medlemskort.

Husmödrarnas bankräkning

I hushållskassan har man i allmänhet medel för att täcka de närmaste dagarnas utgifter, dels också medel för att verkställa betalningar, som skola göras först om någon vecka eller ännu längre fram. Denna senare del av hushållskassan lämpar sig för insättning på sparkasseräkning. Där äro pengarna i säkerhet, där förränta de sig, där äro de lätt disponibla.

**STOCKHOLMS
ENSKILDA BANK**

AKTIEBOLAG

Annonsörer i Göteborg äro bredvidstående:
Fransiska's Frisersalonger, Stäck & Co.

Krig är förklarat!

Massmorden i alla nedlusade fastigheter och lägenheter äro nu i full gång och väggohyran och dess ägg tillintetgöras. Full garanti för seger och varaktig fred lämpas. Desinfektion med "DÖDSSTRÅLEN" utförd av oss, svarar för ett bekvämt-diskret-billigt-effektivt-utrotningskrig. Inga fläckar uppstå — ingen lukt — inget obehag av något slag.

Arbeten utföras av:

Desinfektionsfirman Värmestrålen
Tel. 11 64 29, 20 32 29. Stockholm.

Varje husmor
strävar efter det bästa,
begär

och hela familjen
blir belåten.

A.-B. ÖREBRO ÅNGBAGERI
ÖREBRO TEL. 4232 & 4212

KUNGS-RADIO

med sin över hela vårt land erkänt enastående ljudkvalité sprider glädje och trevnad i hemmet får provas utan köptvång. Begagnade apparater tagas i utbyte. Ring 86398 eller vänd Eder till vår närmaste återförsäljare.

Bröderna Anderssons
Velociped- & Radiofabrik
KUNSGATAN 16 · GÖTEBORG

Permanent 10 kr.

Elektr. kamond. 1:50
Klippn.-tångond 1:50
Champ. m. mise en
plis 1:50

Tel. 16516, 16517.

Fransiska's Frisersalonger
Kapellplatsen 2. Kapellplatsen 10

Kappor, Dräkter, Tyger, Pälsar

STÄCK & Co
V. HAMNGAT 13

senapsfalu med spaghetti till middag!

recept:

flå av skinnet på en ring falukorv och bestryk den med, ej för stark, senap — ugnstek och servera med spaghetti, kokt på italienskt sätt

Spaghetti

i diofanpkt 1/2 kg —:50

Korta stänger

vanliga
i påse . . . 1/2 kg —:30

smala
i kartong . . 1/2 kg —:38

U-bitar

i påse . . . 1/2 kg —:25

i kartong . . 1/2 kg —:28

**konsum —
kooperativa**

1:STA-MAJRESAN

TILL
MOSKVA
OCH
LENINGRAD

Ingen bör försumma tillfället att komma med!
uppmana deltagarna i fjolårets Morgonbrisfärd till Moskva.

I deras reseberättelser heter det:

En första maj i Moskva kan inte beskrivas den måste upplevas. Den är sådan att man fullkomligen tappar andan.

Sigrid SYVERTSEN

Jag tyckte det var framtidens man och kvinna, som marscherade förbi.

Och jag såg länge efter stjärnan, som de buro emellan sig högt över alla huvuden. Utan att vi bli som kamrater under samma stjärnbild kunni vi inte hoppas på en framtid. HARRY BLOMBERG i Örebro-Kuriren.

All fantasi kommer till korta inför dessa upplevelser.

Det var som att släppa lös en vårfloed med all dess längtan, inneboende kraft och vilja till att spränga fram. Att skildra detta tåg så att en levande bild skall framstå för läsaren är otänkbart. Den breda människofloden går i sex breda led fram över torget. Det var både demonstration, cirkus och karnevalståg över det hela. När alla ljusen tändes över miljonstaden blev det också några timmar

av konstnärliga orgier i ljus och röda färger och prunkande blommor. Det hela verkade underbart, fantastiskt, ett verk av ett folk, som har konsten i blodet. HUGO SOHLBERG, red. för Verdandisten.

Att övervara dessa festligheter är en upplevelse, som sent glömmes. Redan tidigt på morgonen är hela Moskva i rörelse. Dagen för 1:sta maj smyckas alla byggnader, bostadshus, fabriker, klubbar och gator till fest, de röda fanorna och transparangerna sätta en obeskrivlig prägel på huvudstaden. Tiotusentals elektriska lampor lysa, i parkerna och på de offentliga platserna resa sig stora industrimodeller, modeller av uppfinningar o. d. Statistiska jättetabeller berätta om framstegen inom industri och jordbruk. Men inte bara om industrins och jordbrukens framgångar, utan om en helt ny värld, ett nytt samhälle, nya mänskliga levnadsformer.

Årets första maj i Moskva lovar att inte bli ett mindre lysande skådespel. Tiden ilar snabbt. — Träffa redan nu anstalter så ni kan bli med! Sätt in en sparslant varje månad fr. o. m. februari och ni kan lättare ordna er reskassa!

Vidare upplysningar på Morgonbris exp., som även förmedlar anmälningarna. Angiv tydligt på anmälan Edert namn, adress o. telefon. Inbetaln. göras till Svenska Ekonomibolaget, Kungsgatan 2, Stockholm, för räkning INTOURIST, dellikvid gällande Morgonbris' maj-resa.